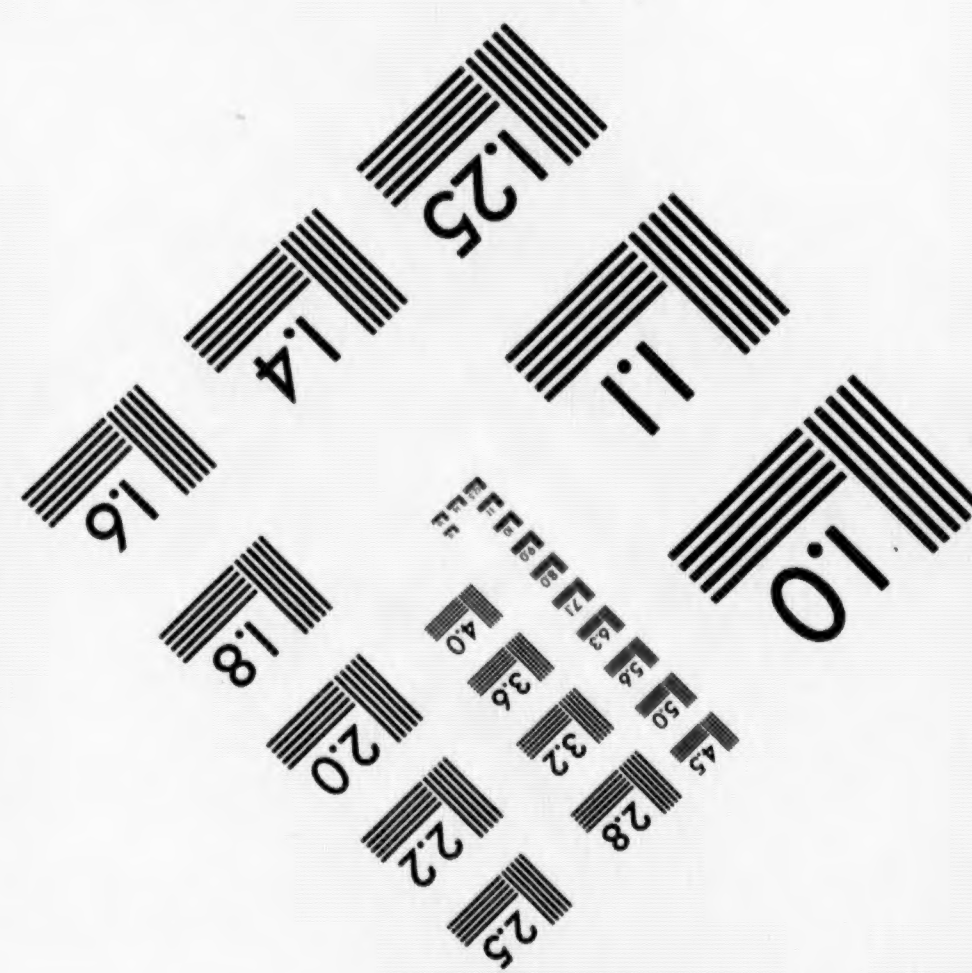
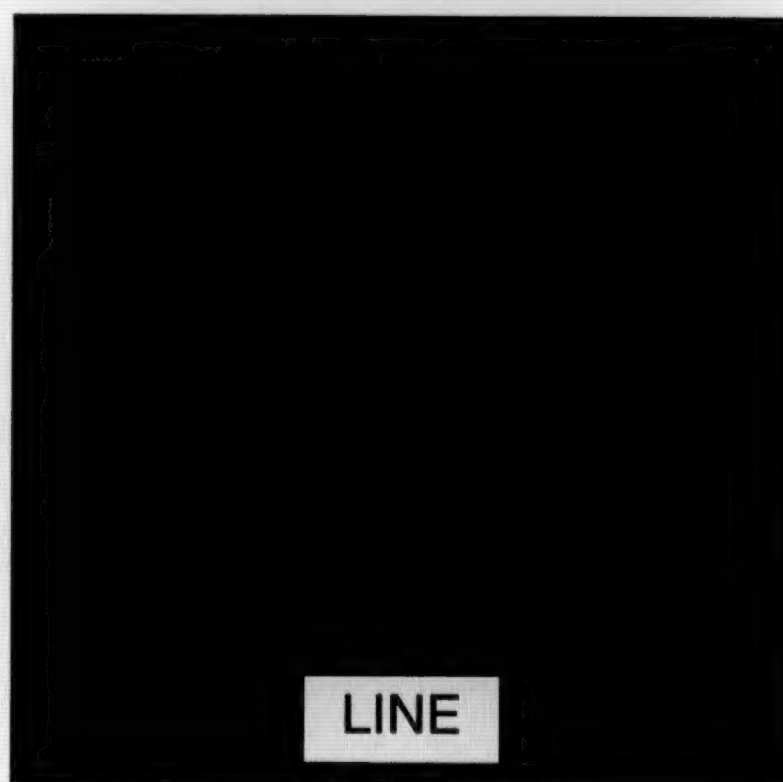
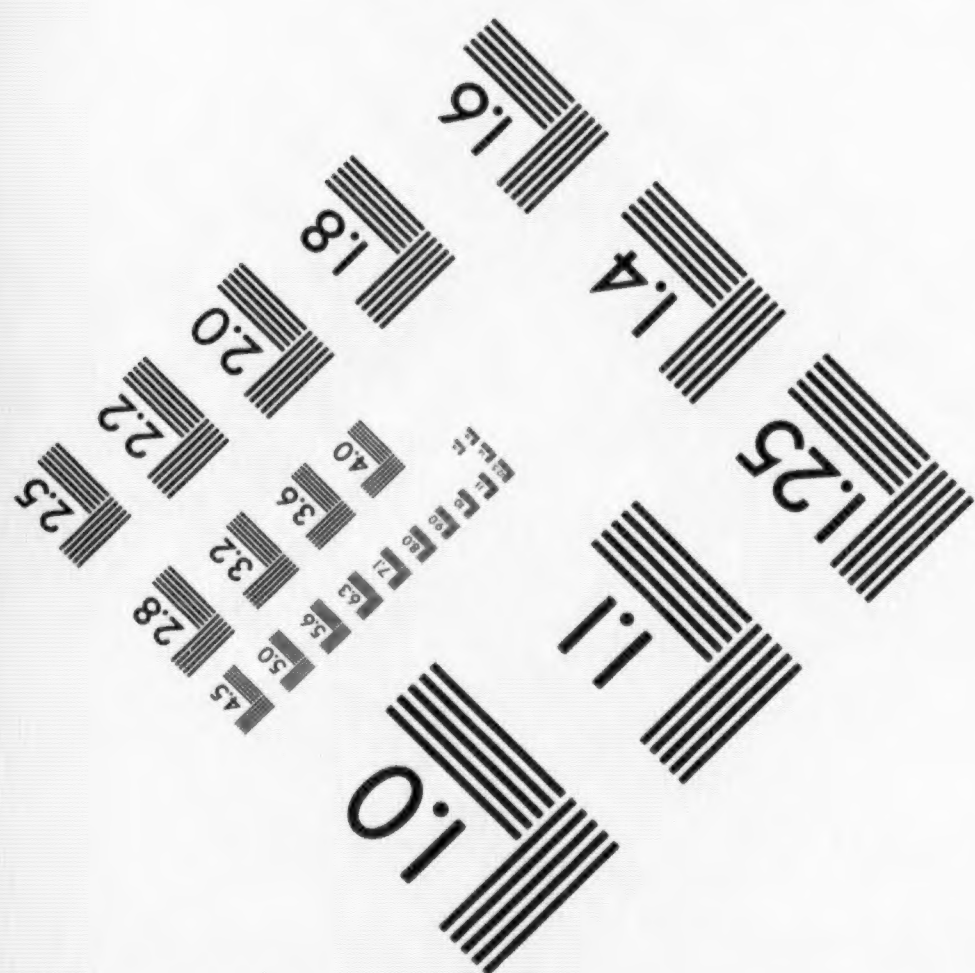
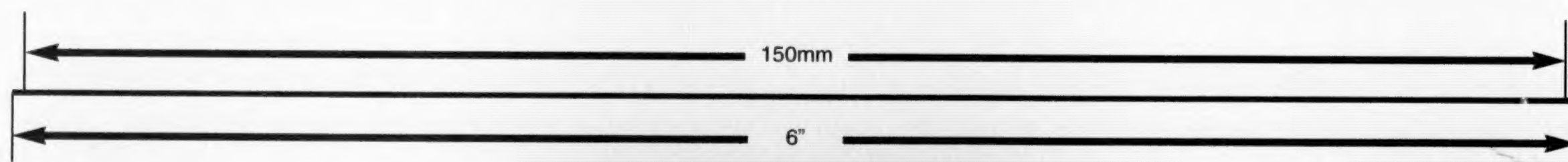
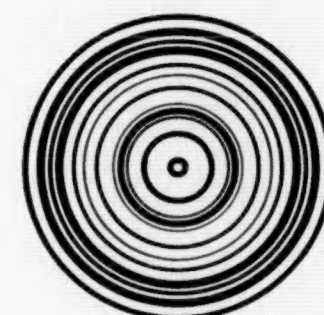
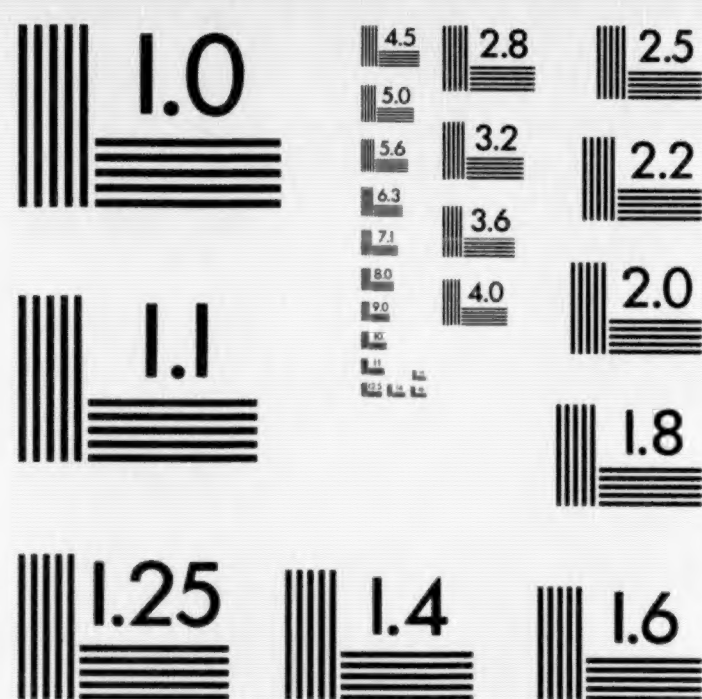
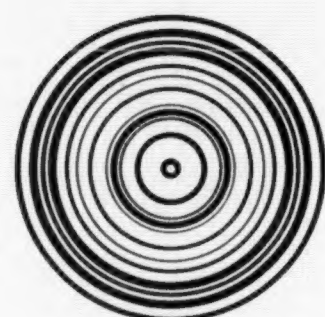
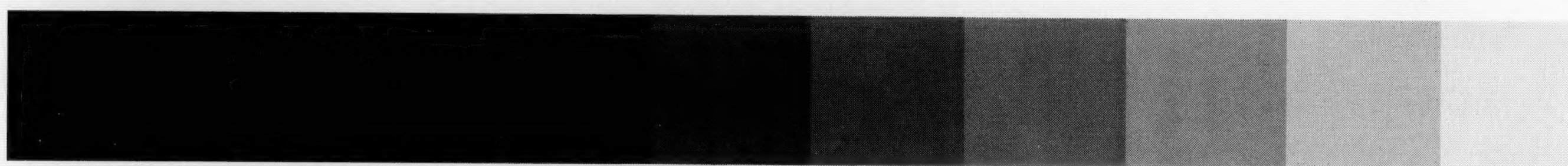
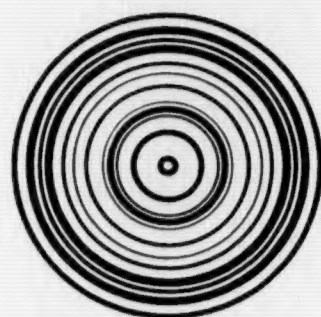
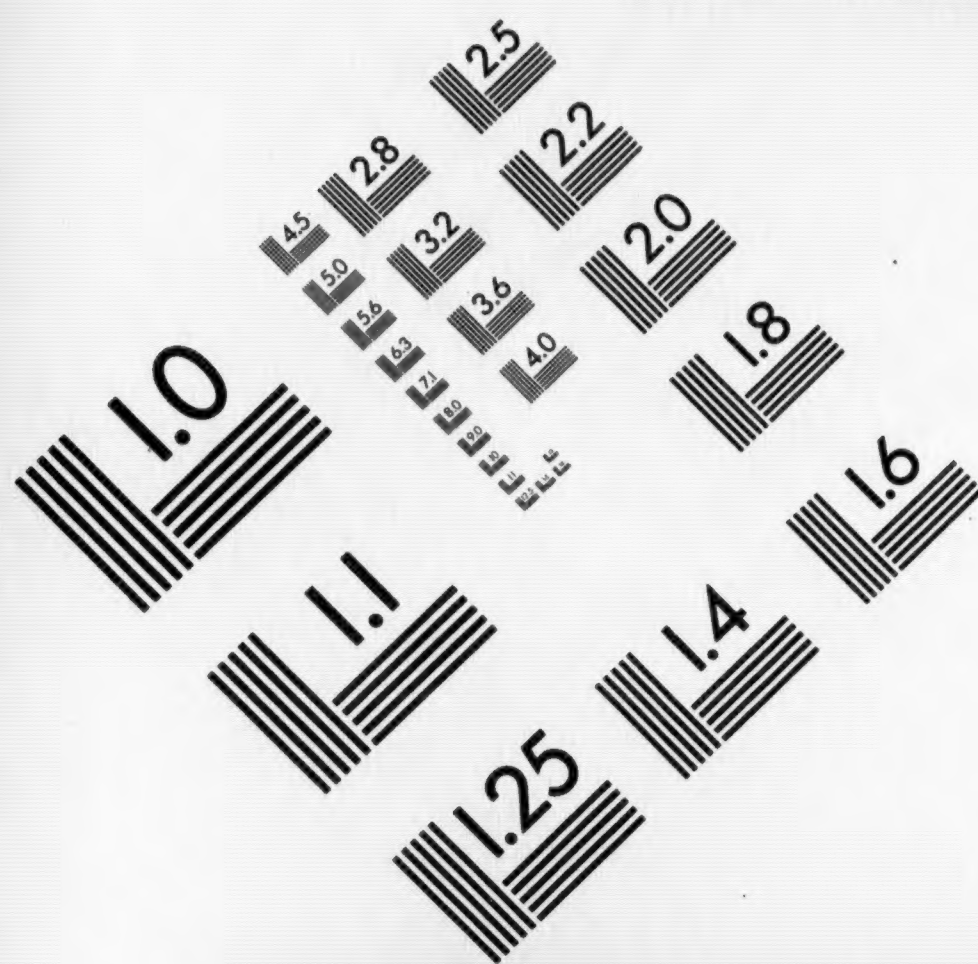

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 © Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

11

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2004-1888.10

Zolotarevski, Izidor.

**Yeshiveh boher, oder, Der
yudisher Hamlet : a pyese in 4
akten un 6 bilder.**

Varsha, [1906 oder 1907].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004-1888.10

Zolotarevski, Izidor, 1875-1945.

Yeshiveh boher, oder, Der yudisher Hamlet : a pyese in 4 akten un 6 bilder /
fun Zolotarevski. Varsha : [o.fg.], 667 [1906 oder 1907].

Varying form of title: Iesheve bokhur, t.e. Uchenik. Yudisher Hamlet
Yeshive boher.

56 p. ; 20 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh
I. Poland-Warsaw

ID : NXYH01-B3406
CALL #: /4259

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X 10.0

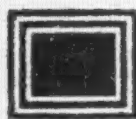
וואָלאַטאַרעווסקי.

17

דער

ישיבה בחור

א פיעסע אין 4 אקטען.

צענטראלע יידישע ביבליאטעק
אין פּרעסע אריבער
ווארשא, תרע"ג.

פרייז 25 קאפ.

דער

ישׁיבה

בחור

(אדער דער יודישער האמלעט).

אפיעסע אין 4 אקטען און 6 בילדער.

פון

זלאטאראווסקי.

ווארשא-תרס"ח

ДЕРЪ ІЕШИВЕ БОХУРЪ

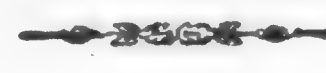
т. е. УЧЕНИКЪ

Пьеса въ 4-хъ дѣйствіяхъ (6-ти картинахъ)

соч. Злоторовскаго.

Тип. Г. Пимента и Я. Швабе, Варшава, Сѣраковская 4.

ערזאנען:

א רב	מודרום
זיין פרוי	דבורה
ישיבה בחור, זייער נאך	אביגדור.
א דיין	שלום דיין
א חסיד	ניסעל
שמש	פיציע
זיין מאכטער	צינעלע
נבאי	צלאל
זיין מאכטש	אסתר
זיין זוהן	ביינישעל
א שענקער	חיים
זיין מאכטער	חנה'לע
	קאמיסאר

באָהר, נעסט, פֿאַלק.

ערשטער אָקט.

(ארייף צימער ביי ר' טודרוס'ן. לינקס אנדערשטער טיש, ארום מיט שול. אויבען אהן, א פסא רבנות, ביי דער וואנד אנדערן קודש, לינקס, ביי דער מיטעל טהור, א שוועל, א וואסער שעפף, רעכטס, ביי דער מיטעל טהור, א שוועל מיט א ליכט, און די וועמען קאנדילאברעס, רעכטס א שוועל מיט ספרים, און אויף אלעמער טיש, מיט בענק-לעך. ארום טיש, פרויען און די רבוצען.)

(אויפטריט חנה'לע.)

חנה'לע: נו, דאנקען גאט איה האב זיי גע'פמרט, נו אצינד צו מין ארבעט, ביינישעל דעם גבאים זאגט אז מען קען ווערען גרויס אזוי ווי דער רבי, און מען זאל איהם אויף אבגעבען פבור, ווען ער זאל נאך האבען דעם רבש'ע חתומה, און די חתומה איז אין דעם פסא הרבנות, בייני-שעל מינגט אז נאך ער ווייסט פון דעם, ווען פיציע דער אלטער שמש האט איהם דערצעלט פון דעם איז ער גע-ווען שבור, איה אבער האב געהערט פון זיין מאכטער ציגעלע אז די חתומה איז דא (ווייזט) פאר וואס זאל ביינישעל נישט האבען? (בעטראכט די שטוהל) ווי ארום עפענט מען דא? ר' פיציע האט געזאגט אז מען קוועטשט דאס ווענטעל, עפענט זיך אליין פון הינטען, הכלל, איה וועל קוועטשען דאס גאנצע ווענטעל, אפשר וועט זיך עפענען, (קוועטשט מיט ביידיג הענד.) אוי צו אלדע רוחות, איה וועל שוין באלד האבען מאזאלעס אויף די פינגער, (קוועטשט שטארקער.) נאך אקוועטש! גענוג, איה קען שוין נישט מעהר (לאזט זיך געהן, און קומט צוריק.)

ווי נאך דעם לעצטען קוועטש, אוי וועה מען געהט, מען
טאר מיר דא אליין נישט טרעפן, (בעהאלט זיך).
(אויפטויט ביינישעל.)

ביינישעל: דארט איז פרעהלאך, האט גאנצע שטערמעל איז
זיך טוב'דיג, פאר שמחה, שפרינגען ביי אלע פונקטן
פון די אויגען. ביי אלע ציטערט דאס הארץ פון פערנענדיג
נען, נור איך בין אומערדיג, נור איבער מינע אויגען
איז פערצויגען א היטעל, נור דער שטן טאנצט פאר מיר.
און מיין הארץ ציטערט פאר וועהמאג, און פאר וואס
איז דאס אזוי? פאר וואס? זיך פרעהען זיך דארט, דער
רב, האט גענומען די רבי'צען.

חנה'לע: אוי! ווי האלט איך שוין דער ביי.

ביינישעל: הא! וועהט קונעם נישט. איך וואס איך בין צו
פריעדען זיך מקריב צו זיין פאר אלע יודען, ווען איך זאל
נור האבען דעם רבש'ע חתימה, איך ווילס מיר דאכט
זיך אז איך בין פרומער פאר דעם ניען רבין, פאר וואס
זשע קומט איהם די חתימה, און מיר נישט? פאר וואס
גומט איינעם אזוי פיעל? נאך איך פיהל אז איך מעג אויך
נעהמען א חלק (נעמט ארויס א העקל.) ווען ר' פניצע האט
מיר דערצעהלט אז דער רבי זאל האט דא בעהאלטען
א פאפער, האט ער פערשטאנען דער אלטער שיכור, אז
דאס איז די חתימה! איך האב שוין עטליכע מאל גי-
קוועטשט, און עס עפענט זיך נישט, א צינד וועט אדאס
העקעל צעשפאלטען דאס ווענמיל, איך מוז האבען די
חתימה און לאז די וועלט וויסען אז איך בין אויך א...
(ווייל צוהעקען.)

חנה'לע: אוי ער וועט מיר דערהרגען.

ביינישעל: הא! אוי! (דערנעהט זי.) וואס טהוסטו דא חנה'לע?
חנה'לע: (סערעגען.) גאר נישט, גאר נישט, איך האב זיך

געזעהן געהן א הער, האב איך מיר בעהאלטען, איך
האב דיר געוואלט איבערשרעקען.

ביינישעל: פאר וואס האסטו עס נישט געמאכט?
חנה'לע: ווייל דו האסט מיר איבער געשראקען. ביינישעל: איך
ויל דיר עפעס פרעגען.

ביינישעל: נארשקומען?

חנה'לע: נאך, נאך, וועגען דעם רבש'ע חתימה.

ביינישעל: האסטו גע... גע... (אנגערויש.)

חנה'לע: אוי וועה, מען געהט! קום און וועלדיל, דארט געבען
אונזער שענק, וועל איך אויף דיר ווארטען; וועסט זעהן
אז דו וועסט נאך ווערען רבי. אוי מען געהט (פונדע אב).

(אויפטויט גיטעל)

ניסעל: שאט! שאט! ר' חיים טראסט מיט זיין ווייב פעסע חוה
גיטעלס געהט. אויף געשפיעלט א פרעהליכס (געהט באלד
צוריק)

(אויפטויט, חיים-ווייב, זי צום פרויען טיש, ער צום מעגער טיש
אזוי, וויטער.)

ניסעל: ר' איטשע מאיר מיט זיין פלונקסטע יענטע דוואשע בת
יוכבד געהט. אויף געשפיעלט (אב)

ניסעל: (באלד צוריק) ר' הערש מיט זיין פלונקסטע ציפע דרייזעה
די מעקלערין געהט. אויף געשפיעלט (אב)

ניסעל: (באלד צוריק) געוואלד! דער גאנצער עולם געהט. אויף
געשפיעלט א פרעהלעכס. (אב)

ניסעל: (באלד צוריק) געוואלד!! ר' צלאל גבאי מיט זיין
טעכטער'ל אסתר'ל געהן. אויף געשפיעלט אלוםטונגס, (אב)

ניסעל: (באלד צוריק.) געוואלד! געוואלד! דער צדיק הרור,
דער מופלג, דער גאון עולם, דער גרויסער תלמיד חכם,
ער געהט. אויף געשפיעלט אפרעהלעכס.

(אויפטרײט ר' מורד'ס מיט די רביצן דבורה)

מיט התלהבות אלץ ברענט

פאר אונזער צדיק

מיט די פוסלעך און די הענט,

שמעהט נישט לעהדיג,

אזא כבוד אויף דער וועלט

האט מען נישט געזעהן

אזא כבוד אויף דער וועלט

ווי דא איז געשעהן.

אזא כבוד אויף דער וועלט

האט מען נישט געזעהן

אוי אוי אוי . . .

מיט התלהבות אלץ ברענט

פאר אונזער צדיק

מיט די פוסלעך, מיט די הענט.

שמעהט נישט לעהדיג. (מ'קלאפט.)

צלאר: נישט! געה זעה נאך ווער קלאפט עס דארט.

ניסעל: (קומט צוריק.) ר' שלום דין.

צלאר: ר' שלום דין? דעם רבינ'ס ערנסטער שונא? איראן! שלום

מאכען איז ער געקומען, איהר זעהט יודען, דא ווי דער

רבי זאגט איז געזאגט, דער רבי האט געזאגט אז ר' שלום

דין וועט איהם קומען איבער בעמען, איז ער טאקע נע-

קומען, (צו ניסעל.) לאז איהם אריין.

מורדום: איה האב אזוי מורא!

צלאר: וואס האסטו מורא איה בן דא, (אויפטריט שלום דין.)

רבינע, זיט איהם מוחל איידער ער טרעט איבער די

העליגע שוועל, יודען בעהט דעם רבין אז ער זאל מורא

וויין ר' שלום דין. בעהטס איהם, בעהטס איהם.

יודען: זיט איהם מוחל, זיט איהם מוחל.

מורדום: הא? וואס? יא? נא? מוחל? (פויגט מוחל.)

יודען: מוחל, מוחל,

שלום דין: מוחל, מוחל, מיר דארפט מען נישט מוחל זיין,

דבורה איה קום צו דיר נישט ווי צו א בלה, נאך ווי צו

א מאמע, דעריבער מורא אויס דיין שלייער, און הער וואס

פאר א בשורה איה האב דיר געבראכט. איה האב בעקומען

א ברעך פון אביגדודער לען. שרייבט אונז, אז ער האט

אונז עטליכע ברעך געשריבען, און ער האט קיין אנטווארט

בעקומען, ער ווייס נאך געבען נאך נישט.

דבורה: וואס זאל איה טהון ר' שלום?

שלום: דינג דערווייל א קדיש פאר דיין מאן.

צלאר: ר' שלום — לעבען נישט א צינד . . . איז די צייט זאלט

איהר געזונד זיין, צו ריידען פון קדישים.

שלום: ר' צלאר? איהר זענט מאקן גבאי, ביי דעם נייעם

רבין, אבער דרך ארץ, פאר מיר, איה רייד א צינד.

צלאר: (שמיל) ניסעל שריי!

ניסעל: שאט! שאט! שאט! וואס שרייט איהר, שאט!

צלאר: וואס שרייטו-ניסעל? לאז זיין שמיל, ר' שלום רעדט

א צינד, (שמיל) שריי (מקלאפט) ניסעל זעה נאך ווער

ס'איז דארט. (ניסעל אב)

ניסעל: (קומט צוריק.) פיציע שמש וויל אריין געהן.

צלאר: לאזט איהם גיט אריין.

מורדום: איה האב אזוי מורא.

צלאר: (גוט איהם ארוק אונטערן זיט.) זיטן און געהאקטע ווייג-

דען, האב נישט מורא.

ניסעל: (הויפטער די קוליסען.) וואו אהן ר' פיציע? וואו אהן

קריכט איהר?

פיציע: (הויפטער די קוליסען.) לאז מיר, איה דארף די רבי'צען.

ניסעל: היינט קאנט איהר מיט איהר נישט רעדען.

פיציע: ווער שמוס און דער נישט, (גוט נישט און אונזער אויף דער
פיהנע, נעהט ארויס.) דבורה'ניו, וואס הייסט דאס, מ'ה
פיציע, וואס דער צדיק זוכר לברכה האט לייעב געהאט ווי
אברודער ואל מען מרייבט פון זיין הויז? עט! דער
עיקר איז...

צלא: דער עיקר איז, וואס זענט איהר ר' פיציע גאר אין
גאנצען געקומען? איהר זענט דאך נישט פון אונזערע
מענשען, איהר האט זיך דאך אנגעבלאזען ווי אנ'איינ
דיק. און זענט געווארען אמתנער, נישט! ווארפט איהם
ארויס.

פיציע: מרייבט אונז נישט, מיר וועלען אליין געהן. קום
טאמניו.

פיציע: (צו צלא'ן) אויף וועמען שרייבטו, דו רוימער הונד?
דבורה'ניו, איה בן נישט איהר געקומען טאנצען אויף דין
חתונה, נור דער עיקר איז, איה האב געקומען אברודער
פון אברודער'לען, ער פרעגט פאר וואס מען שרייבט איהם
נישט? וואס דא מוט זיך? ער שרייבט, אז ער איז
אין לעמבערג אין...

צלא: איי, וואס מיינט איה דו פוסטע זאכען, ר' פיציע
מאכט בעסער אשנאפט און רעדט נישט קיין נארישקייטען,
(גוט איהם א שנאפט.) מרייבט ר' פיציע לחיים, צום רבין.
פיציע: מרייבט נישט טאמניו, איה בעט דין, קום אהיים.
פיציע: וואס האסטו מורא, קינדעניו? פיציע שמש פון דעם
אלטען רבין האט נישט וואס מורא צו האבען, פאר
צלא גבאי פון דעם נייעם רבין. (געהט צו צום אוואנס.)
וואו עס שטעהט אדעהרגער טיש.

צלא: ער איז איין אלטער שניידען, מען מוז מיט איהם אים.
געהן מיט גוטען, ר' פיציע לעבען מרייבט שוין אמאל
לחיים.

פיציע: (מרייבט און מאכט.)

פיציע: טאמניו, איה פיהל אז דו מרייבסט אונד.
פיציע: חלילה, צינעלע איה מרייבט נישט. איה שמעק טאכאק.
(מרייבט.)

דבורה: צינעלע, דין חבר'ה אסת'ל איז דא.
אסת: קום אהער צינעלע, זעמט דין (מ'הרט ווי צו.)
צינעלע: א דאנק.

פיציע: דאנק נישט נארעלע, ס'איז נישט דא פאר וואס,
(ניסט זיך אן נאך אנדעלע.) אברודער'ל ואל אונד זיין,
וואלט ער זיך ממש מחיה געוועהן! אקליינגקייט, זיין
מאמע נעהמט איהם א נייעם מאמען, נאך געה מענה, אז
ער ווייסט נישט וואס דא מוט זיך, ... (מרייבט.)
(פארהוט) ב'לעבען, ר' צלא אל אייער טאכאק איז זעהר
שמאק, איהר זענט אמחורב'דיגער יוד?

צלא: איהא אמחורב'דיגער יוד? (צו מורדוס'ען) אונד דער
עפעס נור צולאן דין נישט ווי א לאשאק...
ניסעל: שאט! שאט! שאט!

צלא: שאט יודען, דער רבי ואל לעבען זאגט.
ניסעל: שאט יודען, דער רבי ואל לעבען שלאפט.
צלא: נישט, פאר וואס שרייבטו? (שטיל) שריי, (גוט מורדוס')
א שטופ אין זיט.) דער שוין, אין דר'ערד ואלסט דו געהן.

מורדוס: מרן ורבותי!
פיציע: מיר וועלען בענטשען.
צלא: (צו מורדוס') א וויסער חלום, אפגיסטערער חלום,
אויף דין קאפף, דער עברי גולן!

מורדוס: למשל!
פיציע: לעמעשקעס,
צלא: פעה, ר' פיציע לאזט רעדען אווארט, דער שוין
גיכער, פארשטומט זאלסטו ווערען, ב'האב דאך דין
געלערנט,

מורדוס: (אויף צלא'ן.) אהינו בני ישראל, מינע

ליעבער ברידער ישראל, אונז ווי אייך איז בעקאנט.
(ברענט שטעהן)

צלאף: וואס איז זיי בעקאנט? רעד בעל עגלה...
טודרוס: אזוי ווי איהר ווייסט.

צלאד: וואס ווייסען זי? אין דר'ערד וואלסטו געקן, רעד
גראבער יונג.

טווררום: אז גאט ברוך הוא האט בעשאפען, דעם מענשען אויף דער וועלט, כדי ער זאל לעבען פון ווינעט וועגען.

צאנז: איזער הערש יודען, פער'ל!
יודען: פער'ל.

פיציע : (לאבט)

טוֹדְרוֹם: גַּאָט בְּרוּךְ הוּא, זאָגט עס. אָבער נישט צו יעדען
איינעם, נִיין, גַּאָט בְּרוּךְ הוּא, האָט זײַנע מלאכים אין
ד׳ערד...

יודען: הא? וואס?

צלא: איהר פאר שטעהט נישט, דער רבי מיינט אויף דר' ערד. אוי אין דר'ערד זאלסטו זיין מיט די ביינער, און רבניו (ארום אונטערן זיט) אויף דר'ערד.

מזדרום: יא, אויף דר'ערד, אויף דר'ערד, שיקט דער רבנו
של עולם זיינע ברכות, און די ברכות זענען איין געוויקעלט
ברכות מיט קדחות.

צלאה: אוי געוואלד! ער ער וועט מיר קיילען דער בעל עגלה.

יודען: האָט וואָס?

צלאר: איהר פארשטעהט נישט, דער רבן מיינט אז די ברכות זענען פאר די פרומע יודען, (צו מדרוסין), וואס האבן געזאגט פויער?

פִּיצִיעַ: לַחִים, רַבִּי, לַחִים, אִיהֶר זְעֻנֵּט אַמֶּלֶאך .

צלאף: איזער הערט יודען? ר' פיציע וואגט, אז דער רבני איז
אמלאך.

פיציע: יאָה איהר זענט אמלאַך, פאר'ן כלל ישראל, זענט
איהר אמלאַך המית!

צפאד : מרינקט ר' פיציע, רעד (מיט אנגונן) נו וואסזשע.

מורדום: (אקס אויף צאלין,) נ וואָסוּשע? איז דער חילוק
צווישען די מלאכים און הנמל, און די מלאכים פון
דר'ערד.

צלאר: (מיט א גיגן, אן הערמושע יודען וועט אייה דער רבי דער-
צעהלען .

טוורום : דאָ דאָ דאָ דאָ .

צלאה : וועגנער א דאָל, און מעהר אונזערש.

מודרום: די מלאכים פון הימל, שטארבען נישט, ניין! און
די מלאכים פון דר'ערד שטארבען נאָר פאר די מענשען.

צלאל : פדי דער רבנו של עולם ואל האפען מיט זיי אפוכה, .
מיסעל : (מיט אנהינגן) איבער די גמרא .

פּוֹדְרוֹם: דָּאָל, דָּאָל, דָּאָל, דָּאָל.

צלאל: נז קום שוין צום וואָרט.

מודרום: מינע ליבע יודען, אזוי ווי איהר וויסט אז ס'איז
שטיף ברודער עליו השלום איז געשטארבען, און אזוי ווי
איהר וויסט אז גאט ברוך הוא האט זיך געשטראפט וואס
זיין זיין אביגדור'ל איז אנמלאפען פון דער ישיבה, און
אזוי ווי איהר האט אלע מורא געהאט אז...

צלאאל: איהר זאלט נים בליבען אהן קיין רבין, האָט איהר לי
טוררוס צוליעב געטהון, און האָט פארטרעטען זיין שטיק
ברודערס אָרט, נון, ער האָט נאָך מעהר געטהון, ער
האָט זיין שטיק-ברודערס ווייב די אלמנה, נישט געלאזט
פאלען ווי אנדערע, נאָר ער האָט היינט מיט איהר
חתונה געהאט פרי איהר זון דאָס הייסט זייער זון
אביגדור'ל אז ער וועט אמאָהל צוריק קומען וואָל ער האָט
בען אַ היים.

פודרום: גאט ברוך הוא, איז מיין עדות, אז איך האב אױף

מִיר דַּעַם שׁווערען עול נישט געוואלט געהען, נור וואָס
וואָל מען טהון?
פיציע: אז עס איז נישט דאָ וואָס צו טהון, שלאָגט מען זיך קאָפּ
אין וואַנד.

טוּדרום: וואָס וואָל מען טהון, מען קען דאָך נישט געהן, גענען
גאָט ברוך הוּא.

פיציע: געהט מען אין דר'ערד ארעין.
צלאל: ניםעל פאר וואָס שרייטטו? וואָל זיין שטיגל!
ניסעל: שאַט! שאַט!

טוּדרום: וואָס וואָל מען טהון, מסתמא איז אזוי בעשערט.
ניסעל: שאַט! דער רבי וועט באַלד, וואָס יעצט ער ר' צלאל?
צלאל: זינגען אַ זמר'ל צו די מלאכים, דאָס מול דיר, ווי דו
האַסט געדרשנט, אָפּשר וועסטו שוין בעסער זינגען
בעסער.

(דער רבי, צלאל, ניסעל, צום אוועק.)

טוּדרום: דאָל דאָל דאָל דאָל.
וואָס זענען מיר מעהר ווי די עברים,
דאָל דאָל דאָל דאָל,
אלע לעבען נאָר נאָך דינע חסדים.

באהר: (בין)

טוּדרום: איך אליין בין דיין שליח,
איך אליין בין, גאָט דיין קנעכט
הערזשע גאָטניו אז איך
בין דאָך תמיד גערעכט,

באהר: (בין)

טוּדרום: אוי דאָך דאָל דאָל, דאָך דאָך דאָך, דאָך דאָך דאָך.
דאָך דאָך דאָך, דאָך,
צימערט דער שטן,
אוי דאָך דאָך דאָך, דאָל דאָל דאָך דאָך דאָך דאָך.
דאָל דאָך.

עס וועט דיר נישט גראַטען,
הער דו ביזע קלפה
וואָס איך בין נור אויף דיר,
מיט מיין קדישה וחופה
איך האָב דאָך מורא פאר מיר.

באהר: (בין)

טוּדרום: (ווייל זיך צו טאנצען, (צלאל), אַרױף אױן ווט, ער געװױט
צוריק.)

(אויפטריט, ביזנעס-שעל-חנה'לע.)

ביידע: אביגדור'ל אביגדור'ל.
אביגדור'ל: (הויכער די קוליסען) אַך ווי בוסט מיין טייערע
הימעלע מינים,
באהר: יאָ דאָס איז ער אליין.

אביגדור'ל: יאָ געקאָממען בין איך צו דיר,
אַך וואו בוסטו מיין טייער, טאמעיניו, טאמעיניו מינים.
באהר: יאָ דאָס איז ער אליין.

אביגדור: אַך ווי שטארק געבענקט האָב איך נאָך אייך, (בין)
אַך ווי שטארק געבענקט האָב איך נאָך אייך מינע פריינד,
נאָך אייך מינע פריינד. (נאָך'ן מאַנהאַל)

(אויפטריט אביגדור'ל.)

באהר: אביגדור'ל וואָס טהוסטו? אביגדור'ל וואָס טאכסטו?
שוין אז לאנגע צייט, דין נישט געווען,
די קוסט דאָך פון ווייטען, געווען צווישען ליטען,
דערצעהל אונז וואָס האָסטו געווען,
צו איז דאָרט עפעס, וואָס נייעס געשעהן,
צו איז דאָרט עפעס, בעזונדערס געווען.
אביגדור'ל: וואָס וואָל איך אייך, פון מיר ריידען,
בעסער פרעג איך אייך אַ יעדען.

וואסווען מאכט איהר, לעבט איהר לאכט איהר,
 אייער אביגדור'ל האט אייך נישט פארגעסען נין,
 יא איהר שווער אייך, ביים ווארט מינעס,
 נישט פארגעסען האב איהר קינים,
 אזוי ווי פריער, און אשיעור,
 שטארק געבענקט האב איהר נאך אייך.
 כאהר: אוי שלום עליכם, דאס ווינשען דיר אלע פריינד.
 אוי שלום עליכם, דאס ווינשען וויר, אלע דיר
 אוי שלום עליכם, דאס ווינשען דיר אלע פריינד,
 אוי שלום עליכם, טייערער אביגדור'ל,
 שלום עליכם טייערער אביגדור'ל.
 אביגדור'ל: עליכם שרם אייך.
 כאהר: שלום עליכם, דאס ווינשען וויר דיר.
 אביגדור'ל: אה ווי שטארק געבענקט האב איהר נאך אייך. מינע
 פריינד.

ארע: דינע פריינד.
 פיציע: אה, דו ליבליכער תלמיד מינער! דו עכבראש! דערצעהל
 אונז דעם עיקר פאר וואס דו ביסט אוועק, פון דער ישיבה?
 אביגדור'ל: פאר וואס איהר בין אוועק פון דער ישיבה, איז זעהר פילע
 צו דערצעהלען, איהר האב געוואלט זעהן די וועלט, איהר האב
 געוואלט אלעס קענען, אלעס וויסען, אלעס פערשטעהן, איהר
 האב זיך אפילו, זעהר וועניג געקענט איבערצייגען, און
 אצט פון 2 יאהר, אבער דאך, וואו איהר בין געווען, האב
 איהר שטודירט און פארגעניגט געהאט. אה, איהר וואלט אזוי
 אייביג פערבליבען ארום פארהענגדיג, נאר איהר האב עפעס
 אנגעהויבען בענקען אהיים נאך אייך מינע ליבע, ס'האט
 מיר געצויגען אהיים.

צלאר: איהר וויס פאר וואס, אביגדור'ל איז א שעהן בחור'ל,
 ר' צלאר האט א שעהן טעכטער'ל, אסתר'ל דער
 אווארט.

אסתר'ל: ליעב האב איהר איהם, און רעדען קען איהר נישט.
 אביגדור'ל: וואס מאכט איהר אסתר'ל?
 אסתר'ל: איהר וויס אלעין נישט.
 חנעלע: זי האט נאך נישט חתונה געהאט.
 אביגדור'ל: נו וואס מאכסטו, צינערע?
 צינערע: איהר גיב אכטונג, אויפ'ן מאמען.
 פיציע: איהר זאל קען בראנפען נישט טרינקען
 אביגדור'ל: אזוי דארף זיין, אטאמען דארף מען ליבע האבען.
 דבורה: אוי, (פאלט מיט'ן קאפ אויפ'ן טיש).
 אלע: וואס איז? וואס איז?
 אביגדור'ל: וואס איז מאמעניו? וואס איז דיר?
 פיציע: אפשר אביסעל בראנפען, (טראגט איהר צו).
 אביגדור'ל: מאמעניו, איז דיר שוין בעסער.
 דבורה: יאה.
 פיציע: שוין בעסער, (טרינקט אלעין אויס).

אביגדור'ל: מאמעניו, ווי איז ערגעץ דער מאמע? האט מען
 איהם דען נישט געזאגט אז איהר בין דא, אה, שוין חת-
 דער מיין מאמעניו אויפגעלע. — וואסווען דער גומער
 מלאך, וויצעלט זיך נאך אלץ? ער האט נאך נישט פאר-
 געסען זינע אלטע וויטצען, הא, הא, חא, ... (ער רופט)
 מאמעניו! איהר דיין אביגדור'ל בין דא, בעהאלט דיר
 נישט, — קום ארויס, (צוריק פון טהור) אוי מיין הארץ.
 וואס איז עפעס מיט מיין הארץ, (אלע וויינען) וואס וויינט
 איהר? וואס איז? מאמעניו, זאג מיר ווי איז מיין מאמע?
 דבורה: קינד מינים, מיין אביגדור'ל (וויינט).

אביגדור'ל: וואס שרעקט איהר מיר? רב צלאר וואו איז אונז-
 זער רב? מיין מאמעניו? רב פיציע, טהייערער רב
 פיציע, וואו איז מיין מאמעניו?
 פיציע: (טרוינג) שטארק דיר אביגדור'ל, פון מיר א שרעק-

ליכע בשורה צו הערען דין טאטע, אונזערער ליכער
רבי, איז נפטר געווארען.
אביגדור'ל: הא? ... (פאט, מ'טראגט איהם צו א בענקל, וועט
ויד.)

שלום: שטארק דוק, וי א מאן, ר' פיציע האט דיר דעם אמת
געזאגט.

אביגדור'ל: ווי! מין טאטעניו איז געשטארבען? מין לעבער
טאטעניו לעבט נישט מעהר, עס לעבט נישט מעהר דער
יעניגער, וועלכער איז מיר געוועהן, מייערער און לעבער
פון דער גאנצער וועלט, (וויינט) ר' שלום, ר' שלום,
פאר וואס האט איהר מיר נישט געשריבען, ווען ער איז
געשטארבען, און פון וואס ער איז געשטארבען, איז ער
קראנק געוועהן? ווי לאנג?

שלום: שוין 6 וואכען ווי ער איז נפטר געווארען, א מליץ
יושר ואל ער ווען פאר אונז, ער איז פלוצלונג קראנק
געווארען און געשטארבען.

אביגדור'ל: פלוצלונג? נו פאר וואס האט איהר מיר נישט
געשריבען. ווען ער איז קראנק געוועהן? איה האב דאך
געשריבען ברייף איה האב איה געשריבען וואו איה בין
פאר וואס שוויינט איהר אלע? וואס איז דא היינט? איה
האב עס גאר פריער נישט בעמערקט, וואס איז דא פאר
א שמחה? וואס איז דא פאר א שמחה פרעג איה?

פיציע: (אין עקסטאזש) וואס פאר א שמחה פרעגסטו? היינט
האט דין טאטע חתונה געהאט.

אביגדור'ל: חתונה געהאט? איז דאס אמת? חתונה געהאט —
רעד וואס שווייגסטו? מין טאטע איז מוידט אבער
וועהרענר דאס אלץ איז געשעהן אין אזא קורצע צייט
איז שוין היינט ביי איה פרעהליך? איהר האט שוין פער-
געסען דעם רבין, דעם אלטען נומער רבין וועלכער האט
איה געהאלפן, מיט גוטע עצות, און וואס האט תמיד

גאט געבעטען פאר איה, מיט וועמען האסטו חתונה גע-
האט. הא? ... מיט וועמען פרעג איה?
שלום: (עקסטאזש) גיב אקוק ווער עס וועט דא אויף דעם כסא
רבנות וועסטו שוין וויסען.

אביגדור: ווי? מיט מין פאטערס שטייפ-ברודער? מיט איה
ר' מוידרוס? אוי אוי אוי אוי, איה וועל משוגע ווערען,
זעקס וואכען נאך א מאנס מוידט, און שוין א חתונה.
מין טאטענס קבר איז נאך נישט פערוואקסען געווארען,
און איהר טאנצט שוין אויף מין טאטענס קבר? אויף מין
טאטענס קבר האט נאך קיין גרעזעלע אויסגעוואקסען, און
איהר זענט שוין פרעהליך? שמעהט אויף פון אייערע
ערטער, ווען איה רעד פון מין טאטען! שמעהט אויף!
שמעהט אויף, ר' מוידרוס שמעהט אויף זאג איה.

צראל: שמעה אויף אין דר'ערד אריין, (מוידרוס שמעהט אויף),
אביגדור'ל: טאטע, מהו אויס דין שלייער! פארלעש אלע
ליכט, ואל דא זיין פונסטער מוידרוס, וויסט איהר דען
נישט וואס אקונד איז שולדיג אטאטען נאכ'ן מוידט, דער
וויק וויל קדיש זאגען נאכ'ן טאטען, מין טאטעניו, מין
טאטעניו, (מ'דעשט אויס אלע ליכט, מ'טראגט איהם צו א טישלעך
מיט איין ליכט אנגעצונדען.) יתגדל ויתקדש שמה רבא,
בעלמא די ברא כרעותה ומליך מלכותה, בחייכון
וביומיוון, ובחיי דאל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב
ואמרו אמן.

כאהר: יהא שמה רבא אברהם, לעלם ולעלמי עלמא,
יתברך.

אביגדור: מוידט, מוידט איז מין טאטעניו, פאר וואס שווייגסטו
גאטעניו.

ביי וועמען האסטו די מיד איבער געלאזט ביי וועמען.
פאר וואס וואלטו מיר נישט מין נשמה צו געהאט.
באדער: מוידט דוק, מוידט דוק און וי א מאן.

אביגדור'ל: אוי וועה אוי נישט מינע טרעהרען, אוי וועה אז
סיר איהר וואלט נאך נוסען, פאר מין טאטען דעם
נסען.

וואס איז געווארען, פון דער וועלט ענטריסען,
ביי וועמען טאטיניו לאזט די איבער דין קינד,
א יתום בין איה דאך אצינד — אוי וועה.

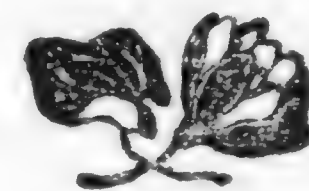
כאהר: זי נישט פערצווייפלט אזוי לעבעס קינד, { בים
העלפען קען מען דיר גאר נישט אצינד.
ניין, ניין, ניין, ניין.

אביגדור'ל: אוי וועה איז ברוך דין האמת, האמת ברוך, דין
האמת, וינוח על משכבו, שלאף שוין רוהיג אין דין קבר.
בשלום, בשלום.

כאהר: ברוך דין האמת, האמת ברוך דין האמת, וינוח על
משכבו, שלאף שוין רוהיג אין דין קבר בשלום, בשלום.

אביגדור'ל: וויקט אוועק דאס פרוכט, דערוועגט ווען פאטער'ל מין
פאטער! מין פאטער! מין פאטער!

פארהאנג.

Handwritten signature and notes in cursive script, likely belonging to the author or a reader.

צווייטער אקט.

א פאטער ארעם צומער במ פאציען און שטיב, חנה
אויף דער ביהנע זיטצט.

צינעלע. ווען אביגדור'ל זאגט קדיש איז יעדער ווארט וואס
געהט ארויס פון זיין מויל, אזוי ווי אזוי גוט ווי ער אלץ
איז, אוי ווען איה וואל האטש קענען איין קוק געבען אויף
זיין פנים, אויף מין הארץ ליגט א וועהשאג און הייליג
קען עס קינער נישט -- איה וואל נישט זיין בלינד און
אביגדור'ל וואל וועסען.

(אויפטויט חנה'ל'ע, מיט אפוי'ס קולישט און האנד.)

חנה'לע. אוי צינעלע ועה נאך ווי מין פורים קולישט איז אויס-
געוואקסען אין די לענג, און אין דער ברויט אוי איה
האב גאר פארגעסען, אז זי איז בלינד, וויסט צינעלע
אסתר'ל שרייבט הנאים מיט אביגדור'ל, איה ער
איז נישט אזא מצאצא ווי מען האט געמיינט? עס איז דא
אסאך וואס קענען בעסער לערנען פאר איהם, אין פין
דעסטוועגען מאכט מען נישט מיט זי אזא אנשטעל, איה
מין, אז ביינשעל צלאליס, קען בעסער לערנען, און ווען
איה וואלט געהאט די דעה, וואלט ביינשעל געווארען
רבי.

צינעלע. די בוסט נאך אזוי יונג חנה'לע, און דו רעדסט שוין
פון לעבע ווי אנ'אלטע.

חנה'לע. און דו צינעלע וועסט שוין קיין מאל נישט לעבע
האבען.

צינעלע, איה? ניין חנה'לע א בלינדע מאך נישט לעבע הא-

Handwritten notes in cursive script, likely belonging to the author or a reader.

בען, אבלינדע מוז פיהלען און ערשטיקען די געפיהלען
בזו איהר נשמה געהט אויס.

(אויסטרט ביינ'שער מיט שלח מנות.)

ביינישער, א גוט יום טוב דיר צינעלע! אסת'ר'ל דיין חבר'ת
האט דיר געשיקט שלח מנות, און האט דיר געבעטען
צו איהר היינט בינאכט אויף די תנאים, וואו איז ערגעץ ר'
פיציע?

צינעלע, וויסט נישט וואו אשמש איז פורים ביי נאכט? ער
געהט ארום ביי די בעל הביתס און טראגט שלח מנות,
ווארט ביינישער וועל איך דיר ארין ברענגען שלח מנות
פאר אסת'ר'לען. קום חנה'לע.

חנה'לע, (פיהרט ו.) ווארט ביינישער איך קום באלד ארין.
(ביידע אָב.)

ביינישער, חנה'לע האט מיר דאס פאפיר געגעבען, זי האט
עס געפונען זאגט זי, און איך פיהל אז זי האט עס גע-
גב'ט צו ליעב מיר, וואסזשע? זי האט מיר א פנים,
נישט פיגור, און איך האב זי אויף נישט פיגור, ווי איך
מאך נאך נישט טראכטען פון אועלכע נארשקעמען, ווער
האט זי געבעטען צו גב'נען? צו וואס מיינען מיר די
פאפירען דא שטעהט דאך נאך געשריבען אז די פאפירען
זענען פאר אבגעדור'לען, און אבגעדור'לען האב איך אזוי
ליעב ווי חנה'לען.

(אויסטרט חנה'לע.)

חנה'לע, ביינישער.

ביינישער, אוי.

חנה'לע, ביינישער פאר וואס רעדסטו צו מיר נישט, ביז
ברוגו אויף מיר?

ביינישער, (פיהרט) אז איך רעדווע זי נעמט מיר אָב דאס לשון.

חנה'לע, וואסזשע דו וועסט שוין קוממאל צו מיר נישט רע-
דען? מאקן כדאי געוועהן איינצושטעלען זיך דאס לעבען
אין...

ביינישער, גב'נען האט זי דיר מודה וועל איך נאָט בעטען
פאר דיר (זי וויינט) וואסזשע מיינסטו אז איך בין מאקן
אזא שלעכטער? איך בין גאָר אגרויסער נאָר.

חנה'לע, אז דו ביזט אנאָר, וואו זשע זענען די חכמים?
ביינישער, אוי הער אויף צו וויינען מאכסט מיר אין הארצען
אבויכוועהשאָג.

חנה'לע, וואס זשע בין איך שולדיג אז דו רעדסט נישט,
מ'רעדט זיך אויס דאס הארץ ווי מיר וויכער, וועט דיר
ווערען אויפ'ן הארצען אזוי גרינג.

ביינישער, אוי חנה'לע, דו זאלסט וויסען וואס מיר פרעסט אויפ'ן
הארצען.

חנה'לע, וואס? ביינישער זאג.

ביינישער, אוי איך שעהם זיך אזוי (וויינען א ריזע)

(אין מיט'ן טאגצן קומט ארין פ' צי ע מיט אונק אויף די פלייצעס.)
זי צווייטען זיך, ביינישער? שמוע עשרה.)

פיציע, אוי עכברוישים, איהר הויפט איך אן פורים? הויפט
איך, קונדערלעך... אוי איך בין מער, אנאנצען טאָג
נאָר שלעפען און שלעפען שלח מנות! אוי איך בין הונ-
געריג, אזוי ווי להבדיל א הונד. (וועט זיך געבען טיש.)
ביינישער, על הצדוקים ועל החסידים...

פיציע, נו לאמיר צו געהמען דעם פאק און לאמיר זעהן, וואס
האבען מיר די בעל הבית'טעס געשענקט, (נעמט פאנאנ-
דער דעם וואס.) אקלינגקעט פורים, אשטיקעל, המן-טאש'
פון יעדע בעל הבית'טע איז גענוג פאר אזוי אנ'אלמען
תרח צו פיקען אויף אנאנץ יאהר... (נעמט ארויס א המן
טאש.) דאס איז דרייזעס, המן-טאש' אבוסעל פארברענט,
(נעמט אויפ'ן טיש, נעמט נאך אייניגס) דאס איז, ריזעלעס

דער פוסקאווטעס אביסעל אצעקניטשטער, המן-מאש' (נאך איינעם) א דער, המן-מאש', פון שרה מאה.

ביינישעל: מורים אנהנו לה.

פיציע: דאס איז א המן-מאש' פון יענטע מאקס — אביסעל צוגעסמאלעט, — חנה'לע געה, ברענג מיר ארין אביסעל ברענגפון פון דעם אויבערשטעל פעסעל, ווייסט דאך פון דעם, אז מען גיסט ארין אין מויל, וואל עס גלייך ארין אין בויך, און דאָרט אבריה טהון דאס הארץ, (טרויערונג) אוי דאָס הארץ...

ביינישעל: ואמרו אמן: אגוט יום טוב אייך ר' פיציע.

פיציע: אגוט יאהר, אוי ברורער בייניש, דאָס הארץ, (סיליוואפיש) דאָס הארץ ביי אַנאַלטען איז געגליכען צו אלעמעשקע.

ביינישעל: (צו חנה'לען) חנה'לע דאָס איז אמשל לעמעשקעס. פיציע: חנה'לע, דו ביזט נאך נישט געגאנגען? חנה'לע: איך האָב גאר פאַרגעסען, אייערע לעמעשקעס זענען אזוי גוט, אז...

פיציע: אז... עכבראש, אז וואָס? דו קליין מבשפה'לע, ביי דיר וועט אין גיכען אויך ווערען א לעמעשקע — חא, חא, חא.

חנה'לע: ס'וועט ערשט ווערען? ס'איז שוין געוואָרען.

פיציע: שוין געוואָרען א לעמעשקע, האָ? א, נעבן זי איז שוין אויך אויך גרויסע צרות. (יאָגט זי ארויס מיט א שטעקען.)

(אויסטרעט שרום דין.)

שרום: אגוט יום טוב אייך ר' פיציע, אביגדורל וויל ארין-געהן ער האָט עפעס מיט אייך צו רעדען, איז קיינער נישטאָ? (קוקט ויך אום.)

ביינישעל: אייהר ווילט איך וואל ארויסגעהן, שוין. (ער טאכט צו די טהור, בעהאָלט ויך אין שטוב.)

(ווי געהען נאך איהם, קומען בארד צוריק.)

פיציע: אוי אנאסט! אוי אוי אוי אנאסט, אביגדורל מיין ליע-בענקער תלמיד, זיצט! זיצט!

אביגדורל: בעמיהט אייך נישט ר' פיציע, איך האָב גוט פועל צייט, איך בין געקומען אייך כבוד אָב געבען, און אייך בעטען מיט אייער טאכטער ציגעלע צו מיר אויף די הנאים, און צווייטענס... איז דאָ קיינער נישטאָ?

פיציע: קיינער נישט.

אביגדורל: ר' פיציע איהר ווייסט דאך אודאי, פון וואָס מיין טאטע איז געשטארבען?

פיציע: אודאי ווייס איך, ער איז געשטארבען פון טויט.

אביגדורל: איהר זענט דאך געווען מיין טאטענס בעסטער פריינד, אין איהר דארפט וויסען פון וואָס פאר אַקראנק-הייט?

פיציע: די אפיקורסים האָבען יאָקבי געוואָנט, אז פון הארצ-וועהטאָג.

אביגדורל: די גאנצע צייט פון זיין קראנקהייט האָט איהר איבער איהם געוואכט.

פיציע: אוי ווייס איך וואָס.

אביגדורל: לייקענט נישט ר' פיציע, מען האָט מיר אלץ דער-צעהלט אז נור איהר גוטער מלאך האָט רחמנות געהאט אויף מיין אלטען טאטען, אוי ר' פיציע ר' פיציע וואָסמיט קאן איך אייך אַבדאנקען?

פיציע: וואָס איך? נו וואָסזשע אז איך בין אפאָאר מאָל געוועסען נעבען איהם.

אביגדורל: נאָן גוטער ר' פיציע, 2 וואָכען זענט איהר געבען איהם געוועסען, איהר אפרעמדער, און זיין שטייברודער, און מיין טאטע זיין פרוי, זענען געבען איהם קיין סע-קונדע נישט געוועסען.

פיציע: וואס הייסט, זי איז דאך געווען. ווען ער איז געשטאן.
בען.

אביגדור: יא ווען ער איז שוין געווען טויט, ווען זי האט
שוין גיקאנט פריער איינאטהעמען, דעם אמהעם, פון מיין
פאטערס שטיף-ברודער... איי ווייבער ווייבער! דאך
מען וויל מיר אפריי געבען מען האט מורא, ער דער צוריק
וויל מיר פערהיטען איך וואל חלילה, נישט זינדען.
פיציע! האט מיין טאטע גאר נישט גערעדט צו אייך פארן
טויט, וועגן מיר?

פיציע: אוי, ווען ער וואלט געווען קענען רעדען.
אביגדור: וואסווע? ער האט דאס לשון אנגעוואהרען?
פיציע: יאה, יאה, מיין אביגדור'ל — ווען איך בין געקומען צו
איהם, האט ער שוין נישט געקענט רעדען, אז ער האט
עפעס געוואלט, פלעגט ער טאכען מיט די הענד, וויי-
קען מיט די אויגען, איך האב איהם פערשטאנען, —
אביגדור, ווייסט דאך, אז איך גלויב נישט אין קיין דאקטויר-
רים, נאר דא האב איך שוין געוואלט זינדען און איך
מיט ר' שלום'ן האבען זיך צוזאמען גערעדט אין מיר
האבען געבראכט אנדויען פראפ... אנ'... ווי הייסט
דאס?

אביגדור: פראפעסאר...
פיציע: יא, אזא מין חיה, — נו נו האט זיך ר' טודרוס
אשטעל געטוהן און געגעבען א געשרי — וואס איז, ביי
אנומען יודען אין שטוב דאקטוירים גאר? איהר ווילט
טמא מאכען דאס הויז? און מען האט מיר מיט ד'
שלום'ען און דעם פראפעסאר ארויס געווארפען (פאנע)
יא, אביגדור'ל, איך האב דיר פארגעסן צו דערצעהלען,
אין דער נאכט וואס ער איז געשטארבען, גיב איך אקוק
ער ווינקט צו מיר, איך וואל געהן שלאפען, נו האב
איך איהם ציליגע געטוהן, ער האט געמיינט אז איך

שלאף, איך אבער בין נישט געשלאפען, מיט א טאל
האב איך געזעהען ווי ער קריכט ארויס פון אלקער —
איך נאך איהם, ער געהט צו צום כסא הרבנות, ער
גייט עפעס אקוועטש שפרינגט ארויס א שיפלאעך, ער
געהט ארויס פון בויזם, אנדויען פאפער, לעגט עס
ארטן אין שיפלאעך, גיט ווידער א קוועטשט, דאס שיפ-
לאעך שפרינגט צוריק ארטן, און ער געהט צוריק און
לעגט זיך אין זיין בעט ארטן (וויינענדיג). ער האט געבען
די גאנצע צייט געוויינט, ביי נאט האט זיין נשמה צו
גענומען צו זיך.

אביגדור'ל: איהר וואנט אז ער האט אין דעם כסא הרבנות
ארטן געלעגט א פאפער, קינער אויסער איך, ווייסט עס
נישט צו עפענען, איך מוז געהן זי ארויס געהען —
קימט ר' שלום.

בייגישעל: אפשר מיינט איהר דאס פאפער?
אביגדור'ל: וואו האסטו עס גענומען? אין כסא הרבנות? פון
וואנען האסטו געוואוסט, אז עס ליגט דארט אפאפיר?
בייגישעל: ר' פיציע האט עס מיר געוואנט ווען ער איז געווען
שכור.

(פיציע קלאפט זיך אין קאפ, אוי וועה אוי וועה.)

אביגדור: ביסט דא געווען די גאנצע צייט, אין יו האסט
געהערט אלץ וואס מיר האבען גערעדט?
בייגישעל: וואס איז דען א נפקא מינה, נאט געמט דאס
פאפיר.

אביגדור: בייגישעל! דו האסט מיר אצונד געעפענט מיין אוי-
גען! דו האסט מיר קלאהר געמאכט מיין פערשטאנד, —
הערט, הערט וואס מיין טאטע שרייבט צו מיר, הערט!
(ליינט.) איך האב געהאט א שטייף ברודער, יונגער מיט
20 יאהר פון מיר, טודרוס איז זיין נאמען, פאר די לעצ-
טע 10 יאהר האב איך בעסעוויקט אז מיין פרוי איז נישט

גלייכגילטיגט צו איהם, איך האב געשוויגן, געשטיקט
אין מיר, בין אין אטאג האב איך זיך ביי דעם געטראפן
אין אזא צושטאנד אז פאר קרענקונג און ערגערניס
בין איך אויף דעם ארט שטיל געבליבען! איך שטארב
פאר די צייט — געהמט נקמה פון דעם מאנן, האט
דחמנות אויף דער פרוי, זי איז אמאמע (ער דענקט.) נו
פאר וואס שטעהן מיר? פאר וואס געהן מיר נישט צוריק.
ס'ען יעדערס אבר פון די יעניגע וועלכע האבען צוריסען
דאס לעבען פון מיין מאמען (ער גיט אקלאפ אין מיש.)
געהמט נקמה!

שלום: נקמה, דאס איז א ווארט וואס ברענגט שאנד, נקמה
געהמט דארף גאר דער בורא האמט, נישט קיין מענטש,
אביגדור'ל גאר מיט קאלטער איבערלעגונג.

אביגדור'ל: יא, יא איהר האט רעכט, גאר מיט קאלטער
איבערלעגונג, ר' שלום, פוציע, ביינשעל, איהר זינט
מיניע פריינד, הא? יא... דאן לאזט פליהען אייערע גע-
דאנקען, ווייט גאנץ ווייט, אייערע מוילער האלט
פערשלאסען פערשלאסען, ווייל זי איז אפרוי אמאמע,
מיין מאמע, זי איז די וועלכע וואס האט מיר געבוירען, די
וועלכע האט מיר אזוי געליעבט (וויינט.) נור דאך קינד
האט זי געליעבט — נון און דעם פאטער פון דעם קינד?
דער וואס האט איהר גליק אונד פערנענען פערשאפט,
דעם האסט זי? פאר וואס? אוי וועה וועה! אונגענדליק
איז דער אבגורנד פון דעם מענטשליכעם הארץ, ווי
פערבארגען זענען די געפיהלע וועלכע ציהען אונז צו בייזע
געדאנקען... מעגליך אז ער איז גאר נישט געוועזען
די אורזאכע דורך וועלכער זי האט מיר אזוי לייעב, מעג-
ליך אז איך בין א מ...

ביידע: וואס רעדסטו, זי איז דיין מאמע!

אביגדור: איהר היסט מיר שלונגען טרעהרען? איהר היסט

מיר צוועקן זיך א חיה רעה הערשט און בעשווינדעלעך
אזוי פועל מענשען? נאך איך וויל נישט שלונגען מינע
טרעהרען, אין בלוט וועל איך מינע טרעהרען פער-
וואנדלען, און אין דעם דערטרינקען ר' טודרוסען, איך
וועל שניידען רעכטס און לינקס, מיט מינע הענד וועל
איך ווערען הערצער אויסרייסען און מיט די פיס צוטרע-
טען! ר' פוציע! ר' שלום חא, חא, חא, איך האב גאר
פארגעסען, תנאים איז דאך היינט ביי מיר, קומט קומט
מיט מיר איך וועל זיך אפשפיעלען א תנאים, אז זי וועלען
מיר האבען צו געדענקען, קומט קומט. (אלע) אביגדור'ל!
אביגדור'ל! (אב)

(פארהאנג.) פערוואנדלונג (ביי טודרוסען אין צומער.)

(אלעס ווי אין ערשטען אקט.)

(דבורה אויף דער בינהע, באדד גאך טודרוס.)

טודרוס: וואס זשע דין הכשית עקשנט זיך נאך אלץ? איך
זאג דיר דבורה אז איך וועל איהם ארויס טרייבען פון הויז,
דו הערסט? עס געפעהלען מיר נישט זיינע שטיק...
היינט איז אזוי, מארגען וועט זיין אנדערש, איבערמארגען
וועט ער מיר גאר טרייבען פון שטוב, דו הערסט וואס
איך זאג דיר? געה אריין צו איהם און זאג איהם ער זאל
אויפהערען צו מאכען פוילע שטיק, (פויזט.) דבורה לעבען,
איך געה מיר איבערטהון וועסט דו דערנאך אריין קומען
צו מיר?

דבורה: איך דערקען דיר נישט טודרוס, דו פערנעסט וואס
דו האסט מיר צו געזאגט? אביגדור'לן דארפסטו בעהאנד-
לען ארענטליקע, ווארום אז מ'ויל געהערט דאך אלץ
צו איהם.

טודרוס: נו נו, מענה נישט, געה וואוהין מ'שוקט דיר איך געה
מיר איבערטהון פארגעס נישט אריין צוקומען. דאך! אל...
(אב לינקס.)

דבורה: בעסער וואלט איך עס נישט דערלעבט. וואס איך האב איצט דערלעבט. (אב צו איהם.)

(אויפטראט צינעלע פון געטוהרט פון חנה'ל'ס.)

חנה'לע: וויסן דא צינעלע, איך רוף באלד אסתר'לען (געט), טרעפט אסתר'לען.

אסתר: צינעלע מין שוועסטער'ל (וויינט).

צינעלע: וואס וויינט אסתר'ל, נארעלע הינט דא-פסט וויין פרעהליך דו נעמסט דאך דעם מאן וואס דו האסט לייעב.

אסתר: צינעלע פאר וואס אז מ'געהט ארין צו איהם אין מ'זאגט איהם אז ער ואל זיך אנטהון צו דער הנאים, הויבט ער אן שרייען די פרויען, די פרויען, אה! צינעלע ער האט מיר פיינד.

צינעלע: נארעלע פון וואנען וויינט?

אסתר: צינעלע, דו האסט איהם אויך לייעב, האט ער דין הארץ אויך צעבראכען? (מ'זאגט ווי אין ערשטען אקט, אלץ אויך דער ביהמ, מ'דערט באלד נאך מיט די רביצען.)

מודרום: ר' פיציע ווייט אייך ממריח און געהט ארין צו אביגדור'לען און זאגט איהם אז ער ואל ארין קומען.

פיציע: איך ווייס אז איך געה אומזיסט, נאך דער העלוגער צדיק היסט דאך (אפארט) איך וועל גאר נישט אנהויבען צו געהן, (מאכט זיך געהן, בלעכט במם טיר)

דבורה: אסתר'ל מין קינד, האב קיין עגמת נפש נישט, מין אביגדור'ל איז אזוי ווי אלע יונגע לייט, ווי שעמען זיך ער וועט באלד ארין קומען און דו וועסט נאך איה גליקליך זיין.

צדאף: (שדעפט אראפ מודרום'ן אויפ'ן אוואנט.) מודרום מיר גע-פעלען נישט ווייניג שטיק און מין נישט אז צו לייעב איהם וועל איך לאזען מין קינד אומגליקליך זיין — פאר וואס האב איך דך געמאכט פאר ארבעט דו וואלט מורא הא-בען פאר אזא שנייעק? מ'געהט אלץ צו איהם וואס

היסט ער וויל מין מאכטער נישט? וואס היסט ער וועט איהר מאכען אזא בויון? (דערהט זיך אום, דערוועגט פיציען.) נו ר' פיציע, וואס זאגט איהר?

פיציע: (רויפט זיך און מאכט.) אוי זאגט ער!

ביידע: וואס זאגט ער?

פיציע: ער זאגט.

צדאף: וואס?

פיציע: ער זאגט.

צדאף: וואס זאגט ער?

פיציע: ער זאגט, זאגט ער, אז ער איז מוחל די תנאים און ער וויל נישט ארין געהן.

אסתר'ל: אוי צינעלע, צינעלע.

צדאף: נו רבי, וואס איז דאס? געה אין דר'ערד ארין אלץ צו איהם.

מודרום: איך ואל אב געבען פאר אזא יונגעל?

צדאף: וואסווע מין מאכטער ואל חלילה שטארבען פאר בנשה (אסתר וויינט)

צינעלע: וויין נישט אסתר'ל, ר' צדאף פיהרט מיר ארין און זיין אלקער איך וועל איהם געהן בעטען.

פיציע: וויין דאס, מיט דך נישט אין פרעמדע געשעפטען.

צינעלע: טאמעניו לאז מיר געהן, איך פיהל אז מין חברת'ס הארץ ווערט צוריסען און איך ווייס אז איין צעבראכען הארץ איז נישט נישט, פיהרט מיר צו איהם. ביינישעל: קום צינעלע איך וועל דך ארין פיהרען (ביידע אב) (מודרום וועט זיך.)

ניסעל: בלעבען ר' פיציע אייער מאכטער האט א הארץ פון אמלאך, איהר ווייסט דאך אז איך בין איין אלמן און האטש אייער מאכטער איז בלינד? פון דעסוועגען אז איהר וואלט וועלען און דער רבי ואל הייסען, וואלט איך...

פיציע: (ניט נישט אפאטש) (טורדום שרעפט צאל'ן צום אונזנס.)
טורדום: צאלאל איה האב זעהר מורא פאר דעם היינטיגען אויף
 דער נאכט, איה גיב דיר נאך 2000 רובל און לאז זיין
 אויס שידוך.

צלאר: 2000 רובל, עס איז א געשעפט, (טורדום געהט אויף זיין
 פראג) מינע לעבע יודען איה האב מיר בעקלערט וואס
 מאקן בילעבען, דער רבן האט דעכט, אזא קונדאס וואל
 אונז אלטע יודען פיהרען ביי דער גאז? וואס איז מיר
 מאכטער וועט פערזאנען? נישט קשה זי וועט געהטען
 אשעהנער'ן חתן...

אסתר'ל: (וויינט) אוי מיר הארץ.
דבורה: וואס וואל מען טהון מיר קינד? ר' צלאל ווארט נאך
 אפשר וועט ציגעלע ביי איהם פועלן.

צלאל: וואס טויג מיר דאס פועלען, יא פועלן נישט פועלען
 היינט אויף דער נאכט וועט שוין קיין הנאים נישט זיין.
 אביגדור'ל קומט אריין, ער איז דא! וואס טהוט מען?

טורדום: לאז זיין הנאים, קריגענט געלד סא ווי סא...
צלאר: אירען גיט כבוד דעם חתן אביגדור'ל, שלום שלום! א
 ר' שלום, מאקן גוט וואס איהר זענט געקומען (אפארט)
 דער רוח טראגט איהם ווידער אן, נישטעל ווארף איהם ארויס.
טורדום: ר' שלום איהר זינט אפילו געקומען אום-געבעטען
 דאך זינט איהר אונזער גאסט, נאך אויב איהר האט עפעס
 צו רעדען פארנעסט נישט אז ביי אונז איז יעצט אשמחה.
 פאר געסט נישט א שמחה.

ניסעל: יא יא, אשמחה און אויף אשמחה זענט איהר איבעריג.
 געהט אויף ארויס, פון דאנען ארויס. (ווייזט איהם אנטעסען.)
אביגדור'ל: איה האב געבעטען ר' שלום'ען אויף די הנאים.
צלאר: וואס טהוט זיך מיט דיר נישטעל? דו הערסט דאך אז
 דער חתן אביגדור'ל האט ר' שלום'ען געבעטען, — מאקן

גוט וואס איהר זענט געקומען ר' שלום, דער רבן איז
 מכבד מיט'ן שרייבען די הנאים.

שרום: הנאים שרייבען? (געהט די הנאים) פאר וועמען פאר
 אביגדור'לען? ניין איה בון געווען זיין טאטענס פריינד,
 און איה בון אויף זיין פריינד, איה בון געקומען צו צי-
 שטערען די הנאים צו צורייסען (ער צורייסט).

צלאר: טורדום! ארויס מיט'ן לשון.

טורדום: (שטארק) מינע לעבע יודען איה מיט דעם
 שכל וואס גאט האט מיר געגעבען הייסט מיר צו איה
 אזוי רעדען, דער אייבערשטער וויל אז די הנאים פון
 אביגדור'לען מיט אסתר'ל בת ר' צלאל וואל געשריבען
 אירען באלד, און אויב שלום דין איז געקומען צושטערען אזוי
 צושטערט ער גאטס בעפעהל, און דערמיט זאגט ער זיך
 אב פון גאט, און אזא מענטש וואס גלויבט נישט אין גאט
 דארף מען פערשטיינען...

אלע: פערשטיינען! פערשטיינען...
שרום: אין אזא גומען יודען ווי דו ביזט דארף מען פארברענגען.
טורדום: איהר הערט יודען ווי ער לעסטערט מיר? און אז
 ער לעסטערט מיר לעסטערט ער גאט! פערשטיינען
 איהם.

אלע: פערשטיינען! פערשטיינען, (אדע ווידען שלאגען שרייבן.)
אביגדור'ל: האלט! אוועק פון איהם! אוועק פון איהם זאג
 איה? וואס איז רב טורדום אז ער לעסטערט איה לעסטערט
 ער גאט? זאגט מיר איה בעט איהר איהר עהרליכער
 צדיק, וואו און ווען האט איהר זיך אויסגעלערנט אין
 אזא קורצע צייט צו נארען דאס פאלק? אזוי גיך צו
 הערען גאטס ווערטער, ווי עס ווערט אויס איז גאט מיט
 איהר אנאנהערטער שטעלעקע, וואס זשע? גאט האט אויסער-
 וועהלט פאר אצדיק איבער די אלע חסידים (פיציע געהט
 אוועק פון זיין ארט) מעגליך האט איה גאט אויסערוועהלט פאר

א ננב! אשווינדלעך, פאר א רויבער! פאר א... א וואס
ציטערט איהר אזוי? פאר וועמען דארפט איהר דען מורא
האבען? איהר זענט דאך אנאם איהר היסט דאך
אמענישען פערשטיינען! אמעניש וואס האט שוין באלד
אבגעלעבט זיכציג יאהר, אמעניש וואס א שטאדט מיט
מענישען האבען איהם כבוד אבגעגעבען ביו איהר וואס
ביי איהם צוגענומען זיין פרנסה... און אזער היסט
איהר איהם פערשטיינען? פאר וואס? ווייל ער זאגט
אמת? און איהר וואגט נאך צו זיטען מיט אייער זינדליכען
קערפער אויף דעם פסא הרבנות, וואו עהרליכע מענישען
זינען געוועסען זיט דור דורות? ארונטער פון דער שטיל!
אויף דעם שטול איז געוועסען מין מאמע, ארונטער זאג
איה! און אזוי ווי איהר האט צעבראכען זיין הארץ, אזוי
זאל צעבראכען ווערען דער פסא הרבנות, ווארפט איהם
דעם שטול, אדע זידען לויפן צו, אביגדור האפט ארויס דעם
צומעקען אדע צייענען שטיקן.

פארהאנג.

דריטער אקט.

ובי מודרוסין, לינקס אטוש מיט 3 בענקליך, רעכטס.
אמאסע, אבענקעל ביים פענסטער.

(אויף דער בינהנצ צאל, מודרוסין.)

צלאל: (צו מודרוסין.) דו פערלאז דוך נאך אויף מיר.
מודרוס: זאגסטו אז חיים וועט באלד קומען? (מיט מורא)
צלאל...
צלאל: וואס ציטערסט דו? (פ'קלאפט.) ווער קלאפט עס
דארט?

(אויפטויט חיים.)

צלאל: גוט וואס דו ביסט געקומען חיים, מיר וועלען דיר
געבען צו פערדנען אפאאר הונדערטער.
חיים: נו מן הסתם נישט אויפסט, אז איהר ווילט מיר געבען
אפאאר הונדערטער, האט עס אדאזי דו ווערטה אפאאר
טויזענדער, נאך מילא וואס זאל איה טהון? וואס ווילט
איהר?

צלאל: דער רבין וויל, אז אביגדור'ל, זאל זיך נישט געפינען
אין שטערטעל.

חיים: דאס היסט, מען זאל איהם מאכען איינס, צוויי, דריי
און נאך איהם...

מודרוס: חלילה, חיים וואס רעדסטו?
צלאל: אט גלאט אזוי, ער זאל אוועק פארהרען — דו ביזט
דאך עפעס אנאלטער מסור...
חיים: וואס איה בין א מסור? א גוטען מאג! וויסט איהר נישט

אז וואס איך מ'הו איז צוליב דעם רבין? אמת טאקע.
איך נעם געלד, אבער קיין מסור בין איך נישט.
טודרום: ר' צלאל גבאי, וואס הייסט דאס, חיימ'ן רופסטו
מסור? אז איך הייס איהם טהומ ער, חיים, איך וויל אז
אביגדור ואל מוזען אוועק פון דעם שטעדטעל, דאס מוז
געשעהן אזוי גיך ווי דו קענסט, און דערפאר וועלען
מיר דיר געבען 200 רובל און...
צלאל: שלאג צו, און מיר וועלען נעהמען צו ביסלעך
בראנפען.

חיים: עהט, 200 רובל, פאר פטר'ן אמענש פון דעם שטעדטעל,
לוינט מיר נישט, ס'קאסט מיר אליין שטערער... זעהט
איהר איך האב צאפקע אנומען עצה, ווי אזוי אביגדור'ל
וואל מוזען אוועק פון דעם שטעדטעל אויף 20 יאהר, און
איך ווייס נישט צו ער וועט אין גאנצען דערלעבען צוריק
צו קומען, נאר ווייס איך אז איהר רעדט פון הינדערטער
זענט איהר דאך נאר קיין סוחרים נישט.

טודרום: הכלל, וויפיעל דען ווילסטו? לאמיר הערען.
חיים: אזא געשעפט איז פאר מיר אריינקע אנטוועהמען פאר
וועניגער פון טויזענד קערבלעך.

צלאל: וואס הייסט? ביסט משוגע געווארען? דו ביסט דאך
אגולן.

חיים: ר' צלאל, איך בין נישט געקומען צום רבין מיט א פדיון,
דער רבן האט געשיקט צו מיר אז איך וואל נעהמען ביי
איהם אפדיון.

צלאל: וואס מיינסטו? דער רבן איז גענויטיגט, אז אביגדור'ל
וואל אוועק? גלאט...

חיים: גלאט איז גלאט.

טודרום: וואג מיר נאר חיים מיט וואס זענען מיר זיכער, אז
ער וועט אוועק?

חיים: אט אזוי האב איך אייך ליעב, — אז איהר האנדעלט

סוחר'יש — הערמושע, איהר גיט מיר אקוויטעל אויף מוי.
זענד קערבלעך, אז אויב אביגדור'ל וועט אוועק דארפט
איהר מיר געבען דאס געלד, און אויב נישט... אט האט
איהר אפאפיער, און שרייבט.

צלאל: הכלל, הייליגער צדיק שרייבט.

טודרום: (שרייבט) איך טודרום דער זדיק.

צלאל: וואס שרייבסטו? צדיק מיט אזאיען מעק אויס שרייב א
צדיק.

טודרום: (מעקט אויס) גיב טויזענד...

צלאל: וואס טהוסטו? טויזענד מיט פיער דינגלעך?

טודרום: (מעקט אויס) טויזענד קערבלעך.

צלאל: צו ביסטו משוגע מינע שונאים, קערבלעך שרייבט מען
אלמר? ס'מאכט דאך קערבלעך.

חיים: (בעטראכט דאס שרייבען) אוי, וואס פאר אכטיטשען, הכלל,
ר' צלאל, דאסט איך אויך אונטער, און זינט אסוחר,
מיר האנדלען אצונד סוחר'יש.

צלאל: איך אויך?

חיים: זינט אסוחר, מיר האנדלען אצונד...

צלאל: האנדלען וואלסטו שוין מיט'ן מלאך-המות, (שרייבט
אונטער.)

חיים: אט אזוי! (נעמט דאס קוויטעלע.) אצונד לויף איך צו מיין
ארבייט.

טודרום: זעהושע חיים וואס דו האסט צו טהון.

חיים: זארגט נישט, צווישען מנחה און מעריב, איז אביגדור'ל,
העט, העט...

צלאל: בעל עגלה?

טודרום: הא?

צלאל: נישט דין מין איך, אייך (צו חיים) (נעמט ביי איהם
ארויס דאס פאפיר) קום איך געה מיט דיר חיים,

חיים: אנטען מאג, רבני אצונד לויף איך צו מיין ארבייט.
(ביינע אב)

טורדום: גאט צו דאנק, אבנע פארט, אשטיקעל ארבייט. (אב)
דבורה: (הינטער די קוליסען) אז אביגדור'ל וועט קומען, רוק
מיר אריין, אלעין וואלטו מיט איהם נאך דערען געזעהל.
מע ווערטער.

(אויפטויט אסתר'ל.)

אסתר: נור געזעהלמע ווערטער וואל איך דערען מיט איהם,
אזוי ווילען מינע, בעל הבית'ס, און מיין מאמען פער-
שמעה איך נאך נישט וואס ס'איז מיט איהם געווארען וויטער
אין ארויס געפאהרען מיט דעם רבין אין די קליינע
שמעלעך מאכען געלד, און אביגדור'ל האט שוין אין גאט-
צען אן מיר פארנעמען, איך פערשמעה עס נישט צי האט
ער שוין אנגעדערע בלה, גיין גיין, דאס קאן נישט זיין.
נאך וואס דען פלאגט ער מיר אזוי, איך קאן דאך דאס
שוין נישט איבערהאלטען, מיין קאפ ווערט דאך צופלאצט,
מיין הארץ ווערט מיר צושפונגען, איך וועל עס נישט אויס-
האלטען, איך וועל עס נישט אויסהאלטען, אז ער וועט קומען.
מוז איך מיט איהם דערען, וואס ס'וואל זיין. (קוקט ארויס.)

(אויפטויט אביגדור מיט אפארמעט אין האנד.)

אביגדור: די דרשה וועל איך היינט ליענען אין קלויז, עהרליכע
מענשען! אויב עס געפנט זיך צווישען אייך... שמעלט
אייך אלע נעכען מיר אבער נור עהרליכע... עהרליכע
מענשען — וואס הייסט עהרליכע מענשען — א מענש
וואס האט נאך אין זיין לעבען קינעם קיין שלעכטס
נישט געטהון... יא, יא, די דרשה אין קלויז מוז
שניידען ווערען הערצער, איך מוז אין זי דערוועקען פער-
שטאנד, געפיהל... איך מוז זי עפענען די אויגען אז זי
וואלען זיך היטען פאר פרויען — יא, יא — די פרוי נור

זי אלעין איז די שולדיגע פון אונזערע פערדארבענע הער-
צער, און דאך פאר וואס בענג איך אזוי? פאר וואס הייסט
מיר אזוי דאס הארץ? און בעסטען ווען איך בין שוין
פארטיג ארויסצושפרינגען פון מיין צוים און וויל
ווי א ווידער טינגער צוריקסען די חיה רעה! די וויל-
דע שלאנג! דאן ערוועקט זיך אין מיר עפעס אזא געפיהל
ווי אונזער באלואט און פערטרייבט די ביטערע רציחה, —
און מיר ווערט אזוי גוט — אזוי זיס דאס לעבען אז איך
וואלט געפלויענען צו איהר, זי געהאלט, זי געקושט...
זיך געאפערט פאר איהר, פאר אסתר'לען, זי
וואל נאך איין זיס ווארט ריידען צו מיר! זי וואל מיר נאך
בערוהנען אז זי פיהלט מיט, מיט מינע לידען, די
ליידען וואס אפרוי, מיין מוטער האט מיר פארזארגט...
ס'איז נאך א חלום, אלעס איז א חלום אלעס א חלום,
ער שרייבט, זי געהט צו צו איהם און ריהרט איהם אן אין
שקסעל. ער גיט אשפונג אויף און שרייבט אויס פערצווייפלט
האט!!

אסתר'ל: פאר וואס זענט איהר אזוי צעטראגען?

אביגדור: צעטראגען? איך? איך מיין אז עס ווייזט זיך אייך
נאך אזוי אויס — פאר וואס וואל איך זיין צעטראגען? וואס
פעהלט מיר דען? האב איך דען אשלעכטע היים? האב
איך דען נישט קיין ליעבענדע מוטער? קיין ליעבען פעטער
א צדיק? און דאס וואס איך האב קיין מאמען נישט, נ
וואסווע איז אין דער אסתר'ל אסמע, אנעם אסמע.

אסתר'ל: דער מענש מוז דאך שטארבען פריהער אדער שפע-
טער.

אביגדור: פריהער אדער שפעטער, יא דער מענש וואל שטאר-
בען, אבער דאן ווען גאט געהט ביי איהם די נשמה
צו, — אבער אסמע וואל אסמע... מענטשן!

אסתר'ל איהר הערט: מענטשן חיות אין מענטשן גע-
שטאלט, ...

אסתר'ל: אביגדור'ל איך פערשטעה אייך ניט.

אביגדור'ל: דעםמא בעסער — וועט איהר ווענענער וויסען
ווי פארדארבען צו זיין, ווענענער וויסען ווי אייער מאן
דעם קאפ צו פארדענען, אויב איהר וועט אמאל מווען
נעהמען אמאן — נעהמט אנאר, ער זאל אויף אייך קיין
מבין נישט זיין! נעהמט אביגדור'ל ער זאל ניט קענען זעהן
וואס איהר טהוט אונטער זיין רוקען, נעהמט אמויבען ער
זאל ניט קענען הערען אייערע ויסע רייד וואס ווענען פאל
מיט גיפט! נעהמט אמאן מיט די אלע מעלות, נור אזא
מאן זאלט איהר נעהמען, דאן, דאן ערלויב איך אייך
חתונה צו האבען — דאן מענט איהר — דאן דאן
(ער לעגט זיך אוועק אויף דער סאפּע.)

אסתר: וואס ווילט איהר פון מיר, איהר ווילט מיר דערהרגע-
נען, דער'הרגעט מיר, נור מיט אשארף געצייג,
נישט מיט קיין ווערטער, דען מיט ווערטער האט איהר
אין מיר ערוועקט די הייסעסטע געפיהלען, מיט ווערטער
האט איהר מיר אליין געלערנט ווי אזוי מען דארף לעב-
נען, און ווען איהר ווילט די היינטיגע געפיהלען מיינען
טויטעט זי מיט אשארף געצייג, איך וועל זאג ווי זאג ניט
לעבען.

אביגדור: אסתר'ל! אסתר'ל! איך לעב אייך.

אסתר'ל: זאגט עס אמויבע, זי זאל ניט הערען אייער ווערטער
וואס ווענען פאל מיט פאלשהייט און בעטרוג.

אביגדור'ל: אסתר'ל, איהר זאגט עס?

אסתר'ל: יא, איך זאג עס, בריי איך זאל ניט הערען ווי
איהר ווילט דאס הארץ צו צורייסען (וויינט).

אביגדור'ל: אסתר'ל איהר וויינט? איך האב אייער הארץ צו-

בראָבען? איך האב אייך לעב. איך לעב אייך מיט מינע
הייסעסטע געפיהלען,

אסתר'ל: איהר לעבט מיר? הא! (שטארק הא) זאגט עס צו
אביגדור'ל זי זאל נישט זעהן ווי איהר ברענט פון טיראנישע
ליידענשאפט, איי איך קען שוין נישט אוועלכע מענער, אט
אוועלכען ווי עס האט צעבראָכען מיין הארץ, (רשט אָפּ)
(ער וועט זיך אוועק ווייטער שרייבען.)

(אויפטויט, דבורה ריידט איהם אָן)

אביגדור: (פערצווייפלט) א!

דבורה: וועה איז מיר? וואס איז דיר? ביסט חלילה קראנק?
אביגדור: גיין מאמע איך בין פאלקאס געוונד.

דבורה: אביגדור'ל, וואס איז מיט דיר? פאר וואס בעליידיגסט
דו אזוי אסתר'לען, וואס האסטו צו דעם ארמען קינד?

אביגדור: איך? איך האב רחמנות אויף איהר.

דבורה: וועה איז מיר וואס רעדסטו? אדאס הייסט ביי דיר
רחמנות? אביגדור'ל דו רעדסט דאך עפעס גאר פון וועג?
טהוט דיר חלילה וועה דער קאפ? איך וועל שיקען נאך
א דאקטאר?

אביגדור'ל: נאך אדאקטאר? גאט זאל היטען, זאלסט עס ניט
טהון, אדאקטאר ביי א גוטען יודען אין שטוב! וואס?
ווילסט טמא מאכען דאס גאנצע הויז?

דבורה: וועה איז מיר אביגדור'ל, די ביסט קראנק! צו ראטע-
ווען אקניד? וואס זאל מען טהון?

אביגדור'ל: צו ראטעווען א קינד מעג מען? נו און צו ראטע-
ווען דעם מאן? און דעם מאן פרעג איך? איז דאס
קינד ליבער פון א מאן? פליסט דען נישט דעם מאנס
בלוט אין דעם קינדס אדערען הא?

דבורה: פון וועמען רעדסטו?

אביגדור: איך? איך רעד פון דעם נייעם מאן.

דבורה: אביגדורל, וואס האסטו צו איהם? וואס האט ער דיר געטון?

אביגדורל: מוטער, מוטער, ווי וואגט איהר נאך צו לינגען? געשטעהט אייער גרויסע זינד, און בעט מחילה! בעט! וועט אייה אפער דו שטראף ליכטער זיין איבערצומראגען.

דבורה: איה פארשטעה דיה נישט אביגדורל, וועה איז מיר! וואס מיינסטו מיט דו רייד?

אביגדורל: וואס איה מיין, אוי איהר ווייסט שוין נישט, ווער צווינגט אייה פארשטעלט צו זיין? ווער קען אייה שלעכטס טהון דערפאר? קומער נישט! איהר האט געטון וואס איהר האט געוואלט.

דבורה: וועה איז מיר אביגדורל דו רעדסט פון זינגען.

אביגדורל: פונ'ם זינגען? דאס הייסט איהר מאכט מיר משוגע? משוגע זענט איהר געווען דאן ווען איהר האט פער-נומען דו לעהרע פון אייער נייעם מאנ'ן ר' מורדום דעם צדיק? משוגע זענט איהר געווען דאן ווען איהר האט זיך געלאזט פארשלעפען אין אומסוף פון שמערץ און נאכהער זינקען זינקען (ווי פאלט אויף דער סאפע.) מוטער! מוטער! וואס האט איהר געהאט צו זיין לעבען, איהר האט איהם פינד געהאט! גט מען זיך — גט מען זיך! איהר הערט?

דבורה: אביגדורל קינד מיינס! איה שרעק מיר פאר דיר! לאז מיר געהן! לאז מיר אפ. (ווי וויל געהן.)

אביגדורל: דא בלייב! האב נישט קיין מורא! איה בין אמעניש! איה וויל נור דעם אמת, דעם אמת וויל איה הערען פון דינע לופען! רייד דו שווייג נישט, שווייג נישט, וויינסט? וויינסט? מיין מאמעני וויינסט? נון נון? מיט טרעהרען ווילסטו מיר בעריהרען! ווילסטו דיה ארען גנב'ען אין מיינעם הערצען אין ערוועקען רחמנות — רעד זאג איה, דען איה וועל דיה דערהרג'ען! נון נון! איה קען

דיך נישט שלאגען! דו ביסט מיין מאמע, מיין מאמע ביסט דו, לעג צו דיין אויער צו מיין הארץ הער דיה צו, הערסט ווי עס קאכט? ווייסט דו פאר וואס דאס איז? ווייסטו? פיהלסטו וואס א קינד דארף פיהלען פאר על-טערן? וועמעס רינג איז דאס? מורדום? הא? טהו איהם אויס!

דבורה: אביגדורל! וועה איז מיר! ס'איז נאך דיין מאמענס רינג.

אביגדורל: מיין מאמענס רינג? אוי מאמע! פאר וואס האסטו ביי מיר צוגענומען מיין מאמען? פאר וואס? פאר וואס? איה געה יעצט אין קלויז, איה מוז, איה מוז דארט דרשינען, היינט איז איהר אז מיין מאמע איז געשטאר-בען, היינט וויל איה דו זאלסט טרויערן — היינט! איין מאג! איין מאג!

דבורה: אביגדורל דו האסט מיר צעבראכען מיין הארץ, מיין קינד (פאלט צו די פיס.) זי מיר מוחל. זי מיר מוחל.

אביגדורל: שיק ליכט אין קלויז, שיק ליכט, אין טרויער טהו זיך אן, טרויער, ווען איה וויל דיר שוין אמאחל מוחל זיין, און איה גיב אקוק אויף דיין פנים זעה איה מיין מאמענס טויטעס געזיכט אויף דיין געזיכט, איה קאן דיר נישט מוחל זיין (ראש אב.)

דבורה: אה, גאט! פאר וואס שטראפטו דו מיר אזוי שווער? זעהר שווער אויסצוהאלטען דיין שטראף, אמת איה האב געזינדעלט אבער אזא שווערע שטראף, מיין אויגען קינד זאל מיר פערהאסען (בלעכט וויינענדיג אויף דער סאפע.) מורדום: (הויבער דו קוליסען.) דאל דאל דאל... (קומט ארען.)

נו וואס זאגט דיין הכשית? ער וועט אוועק פארהרען? דבורה: רעד נישט צו מיר דו רשע מרושע! דו האסט מיר געקוילעט מיין קינד, דו האסט מיר דערהרג'ט מיין מוטער הארץ! געה אוועק פון מיינע אויגען! געה אוועק!

טודרום: דאָל דאָל דאָל... אזוי גאָר? אויף די עלטערע
יאָהרען געוואָרען אַ פרומע צוועה?... קיין וואָרט
מעהר! דו הערסט? איה טודרום רעד צו דיר — געה!
דבורה: אַז! זי מיר מוחל, זי מיר מוחל! (אָב לונקס)
טודרום: אזוי גאָר? נאָך אזא צייט האָט זי זיך ארום געוועהן?
עך אַ אידענע בלייבט אַ אידענע.

(אויפטריט צלאָל פון מיט טיר.)

צלאָל: טודרום אַנאָמגליק! וואָס טהוט מען?

טודרום: וואָס איז צלאָל?

צלאָל: אַגרויסער עולם קלויבט זיך אין קלויז, — אַבגדורל
וועט דרשנען אין מן הסתם געגען אונז, מיר זענען אויף
צרות — וואָס טהוט מען?

טודרום: וואָס? דער יונגאָמט וויל אין דער אַמת'ן מלחמה
האַלטען מיט אונז? אויב אזוי איז רעכט, צלאָל לויף גיך צו
די חברה און טייל געלד מ'זאל איהם ברעכען אַ ביין, ער
זאל נישט דרשנען, דו הערסט? איה קום אויף באַלד אין
קלויז.

צלאָל: מ'דארף דאָך האָבען אַבער געלד, איה האָב נישט אַ
גראַשען.

טודרום: צלאָל גבאי, וואָס הייסט דאָס? איה האָב דאָך דיר
ערשט נישט לאַנג געגעבען 1000 רובל, וואָס הייסט דאָס
צלאָל? דו זינדנסט דאָך געגען רבונז של עולם.

צלאָל: צדוק געה מיר אין דר'ערד אַרײַן נישט געלד צו גיין?
טודרום: וואָס רעדסטו צלאָל! דו לעסטערסט דאָך מיר... איה
וועל מיר מיט זיין מיט זי.

צלאָל: מיט וועהמען?

טודרום: מיט די מלאכים.

צלאָל: וואָסווען מיר ווילסטו אויך געהמען אויף זיכער?

געלד נישט אהער! אלא נישט לענסט דו אין דר'ערד, דו
יאָלד!

(אויפטריט ביינישעל פון מיט.)

ביינישעל: חיים שענקער געהט אהער, און אז דער מסור
געהט אהער מן הסתם וויל ער שוין עפעס טהון דען איה
האָב בעמערקט ווי ער האָט אַגאנצען מאָג געהיט דאָס
הויז איה וועל אומיסטען זעהן וואָס ער וויל טהון
(בעהאַלט זיך.)

(אויפטריט חיים.)

חיים: זעהר גוט, קינער איז נישטאָ, קינער האָט מיר נישט
געוועהן אַרײַן געהן אהער, און די פאפירען וועלען אַבגדורל-
לען פארשיקען אויף 20 יאָהר, אין דער פאליציע האָב
איה געשריבען אז אַבגדורל איז אַ ציצעליכט און דער
פריסטאוו וועט אוראי באַלד קומען און וועט די פאפירען
אַט דאָ געפינען, און אז איה וועל מיט מיין קוויטעל קומען
נאָך מיין פשר פערדינסט, בעט איה דיק גאָטעניז אז
אַבגדורל זאל שוין זיין העט, העט.

ביינישעל: (לויפט אפויער) לויף און צוברעה הענד און פיס.
(נעמט ארויס די פאפירלעך) קומט אהער פאפירלעך, אַ דאָ
איז פאר איה אַבעסער אָרט (בעהאַלט אין בויזם.) (אנגרױש),
וואָס איז פאר אַ געשרי? (קוקט) עפעס אזוי פיעל מענשען
געבען קלויז איה מוז זעהן וואָס דאָרטען טהוט זיך (אָב).

(אויפטריט פ: צי ע צוברלונגט, נישטל, יודען.)

נישטל: געגען אונזער צדיק וועסטו רעדען, דו אלטער הונד!
יודען נישט איהם פעטש, דעם אלטען תרח! דו אלטער
עובר במלניק, דו!

פיציע: אוראי בין איה עובר בטל! געדענק! מוועט דיק

שמיסען אויף יענע וועלט! מ'וועט אייך בראַמען, אז
דער רוח וועט אייך געהען!
אלע: פערשטיינען איהם! (דבורה לינקס.)
דבורה: וואָס איז פאר אנערשטי? וואָס איז ר' פיזיע?
פיזיע: אוועק פון מיר, דוהר דוהר נים אן אין מיר! דו תיה
רעה!

(אויפטויט מדרום פון מיט.)

מדרום: געוואלד יודען וואָס שווינגט איהר! לייח הרג'ם
איהם ער איז א משומר! ער לייקענט גאט!
ס'איז דאָ אַחילול השם, יודען קומט מיט, מיר וועלען
איהם פערשטיינען.

אלע: קומט, מיר וועלען איהם פערשטיינען.

דבורה: וועמען ווילט איהר פערשטיינען? וועמען פרייג
איהר? אביגדור'לען מיין קינד? פאר וואָס? פאר וואָס
פרעג איהר?

מדרום: יודען שמעהם נים! געהט אוועק וואָס איהר איהר
(ווי וועלען געהן.)

דבורה: שמעהם! געהט נים וואָס איהר איהר! איהר הערט? איהר
איינער רבינען הייסט איהר דאָ ווען.

מדרום: יודען! ווי איז משונע געווארען, הערט ווי נים!
געהט איידער איהר שיק אויף איהר מיין קללה!

פיזיע: הערט איהם נים! ווען קללה האָט דו ווערט אַ באַפֿען!
(מיינט איהם, ער לויפט) (אלע מיט'ן ריין.) (ש'ד'ס פון מיט.)

געוואלד דבורה, מאמע, ראטעווע דוין קינד, מען
וועט איהם דאָרט דערהרגען.

דבורה: וועמען, אביגדור'לען, לאָזט מיר ארויס! לאָזט מיר
געהן.

מדרום: לאָזט ווי נישט ארויס, ווי איז משונע געווארען, ווי קען
הרג'ען מענטשען.

דבורה: לאָז מיר וואָס איהר דיר! אז משונע וואָלטו ווערען, פערשאל
מען וואָל ווערען דער טאָג אין וועלכען איהר האָב מיר צו געהערט
צו דינע ויסע רייד, פערשאלטען וואָל דער טאָג ווערען וועלכען
איהר בין אזוי מינע געוונקען און דוין ווייב געווארען!
גאָטס שטראָף וואָל אויף דיר קומען! לאָז מיר וואָס איהר
(מ'לאָזט ווי נים) אזוי מ'שלאָגט דאָרט מיין אביגדור'ל ער איז
צובלוטונגט, און איהר ווען מאמע וואָל דאָ ווען, נים, אהן
צו מיין קינד, צו מיין קינד! (שפרינגט ארויס דורכ'ן פענסטער)
(אלע, מדרום אב.) ווי איז דער'הרג'ט געווארען.

(אויפטויט, מיינט אביגדור'לען, צו בלוטונגט, מיט אשטע-
קען אין האנד.)

אביגדור: אי שלאָגט! שלאָגט נאָך! הרג'עט מיר וויל איהר
האָב אייך דעם אַמת געוואָגט! אָט איז דער צדיק דער
גוטער יוד! אָט איז איינער הייליגער יוד, וואָס האָט
מיר געהאלפֿען שלאָגען!

(אויפטויט הנהל ע.)

הנהלע: דאָס גאנצע הויז איז ארום גערינגעלט מיט סאלדאטען,
דער פריסטאוו געהט אהער (ווי קוקט אין מהיר.) אזוי ווען
איז מיר ער איז שוין דאָ, (אב.)

(אויפטויט פריסטאוו מיט אַ סאַלדאַטען.)

פריסטאוו: מ'דארף דאָ מאַכען אַנ'אונטערזוכונג! ווער איז דאָ
אביגדור'ל?

מדרום: דאָס איז ער, דער תכשיט.

פריסטאוו: וואָגט נאָר יונגערמאן, מ'וואָגט אויף אייך אז איהר
פערשפרייט אין שטאָט אַזעלכע פאפירלעך, וואָס איז פער-
באָמען פון דער רעגירונג (כונדע סאלדאטען אב) קורץ גע-
רעדט איהר זענט אנהילוסט.

מדרום: ער איז נאָך מעהר, ער איז אַטשיטשאלוסט.

אביגדור: יא, יא, אויב זאגן דעם אמת אויף אשווינדלעך ארויבער, אמערדער, אויב ווערן צעטרעטן, מיט די פוס פון אבאנדע אונטערנעקויפטע לומפן — אויב עס איז ערלויבט נעבן ארון קודש אמענישען צעשפאלטן דעם מוח און מיט זיין בלוט פערשפריצן דאס פרוכת. אויב א שטיק-ברודער ערמארדערט זיין שטיק ברודער און רויבט אוועק זיין פרוי זיין גליק און צעשטערט א פאמיליען-לעבען, און דאס אלעס ווערט געטהון און די גערעכטע שוויגט? דאן בין איך אנהילסט.

(אויפטויט ביידע פערזאנען.)

פריסטאוו: נו וואס האט איר געפונען סאלדאטען: נאך נים.

פריסטאוו: וואס קען דאס זיין מ'האט דאך געזאגט, יא, דא און שפלאצער דארף-מען געפונען די פאפירען (וואס) ביינישעל: אפשר מינט דער הער פריסטאוו, א די פאפירען? **פריסטאוו:** פון וואנען האט איר זי גענומען? **ביינישעל:** הערט! וועל איך אייך דערצעהלען, איך האב גע- זעהן אנאנצען מאג ווי דער חיים שענקער, דער טרעל- בוך, האט געהיטען דאס הייז פון ס'וועט קינער נישט זיין, ווי ער איז אריין אין שטוב, פון איך נאך, און האב בעטערקט ווי ער האט אריין געלייגט די פאפירען א דא אין שפלאצער ווי ער איז ארויס האב איך זי צו- געטמען צו מיר, אה, די 2 הייליגע אידען חיים טרעלבוך מיט דעם הייליגען צדיק האבען געוואלט פטור ווערען אביגדור'לען פון שטערטעל, וויל ער איז איהם ווי אבן אין האלז.

טודרום: די זינדיגסט קענען רבנו של עולם. **ביינישעל:** הייליגער צדיק איך האב אייך אין דר'ערד. **טודרום:** גאספאדין פריסטאוו, דאס יונגעל איז אליגנער.

פריסטאוו: איהר זענט אללין אליגנער. **טודרום:** גאספאדין פריסטאוו, איהר זינדיגסט קענען רבנו של עולם. **פריסטאוו:** מיר איז שוין גענוג בעקאנט איינער באנדע אפע- ריסטען, ארעטירט זי! **טודרום:** גאספאדין פריסטאוו, איהר וועהרט אן עולם הבא. **פריסטאוו:** ניץ פיאטשע באבן, נעהמט זי, (מפיהרט חיים טאט טודרוס'ן.) **טודרום:** דאך דאך דאך, (שלף אב) (אביגדור בלעכט שטעקן אַקטראכט.)

(אויפטויט, מ'הערט דבורה'ן צובלושיגט, אסתר-מיט שלומץ.)

אביגדור'ל: זעה דוין מאמע איז דער'הרג'ט דורכ'ן פענסטער, די יודען האבען זי נאך געוואלט פערשטיינען אויך, נור מיר האבען זי קוים אפגעראטעוועט, אביגדור'ל וואס איז מיט דיר? רעד א ווארט, אוי וועה איז, דאכט זיך ער האט זיין פערשטאנד פערלירען. **דבורה:** אביגדור'ל מיין קינד, זעה דעם טאטענס רינג, נא דיר איהם און זי מיר מוחל אביגדור'ל, (ווי שטארבט. אסתר'ל וויינט.)

אסתר: נא דיר דוין טאטענס רינג. **אביגדור'ל:** הא! מיין טאטענס רינג. (קוישט איהם.) (ווייל אב.) **שלום.** אביגדור'ל, זי איז דאך דוין מאמע. **אביגדור'ל:** (געהט צוריק.) (ווייל געהן.) **ביידע:** געה נישט אוועק זי איז דאך דוין מאמע (ווייניג.) **אביגדור'ל:** (ווארפט אוועק דעם שטעקען זעהט צו צו די מוטער און ווארטט זי, ריכטט זי.) מאמע! מאמע! מאמע! (ווארטט זי.)

פארהאנג.

פיערער אקט.

(במ פיציע אין שטוב, א ארעם צומער לינקס אמיש מיט
2 בענקליך רעכטס ביי אונזנס סצענע אסאזע)
(אויף דער ביהנע שלום-פיציע.)

שלום. פיציע געדענק וואס איך וואג דיר וואלט גוט אכטונג
געבען די טעג, טאמער בעווייזט זיך אביגדור'ל וואלט
מיר באלד רופען.

פיציע: נו יא, איך וואל איך שיקען רופען, האט מיר קיין
פאראיבער נישט, וועמען וואל איך איך שיקען, מיין
צינערע? זי איז דאך בלינד, אסתר'לען? זי געהט דאך
ארום, ווי אויף דעם עולם התוהו — זיט דער טאטע
איהער ר' צלאר איז אוועק אויף דער וועלט גאלד מא'
בען... ביניש'לען? איז ער ערגעץ פערפאלדען געווארען...
אוי אוי אוי. אשענעם הכלית האט ר' צלאר געמאכט
פון זיינע קינדער! ער אליין שלעפט זיך ערגעץ ארום
מיט א שוסטער'ל, וואס ער האט געמאכט, פאר א צדיק,
און מ'נארט די וועלט! פע! א מ'אוסע וועלט! ר' שלום
פע א פאסקודנע (טרינקט).

שלום. גענוג טרינקען הער אויף.

פיציע: אוי ר' שלום, וואס דען וואל איך טהון אין אונזערע
קאלטע טעג? ווען מיין צינערעלע איז דא אין
שטוב, נעם איך אפילו קיין טראפען נישט, אסאל עהרער
איך בין געווארען אשמש פון חברה קדישה...
(פאווע) אי וועה איז מיר! אויף דער עלטער איז ר' פיציע
געווארען אקברות מאן (טרינקט).

שלום. פיציע הער אויף צו טרינקען וואג איך דיר אויב די
האסט אביסעל רחמנות אויף דיר וואלט נישט טרינקען.

וואלט גוט אכטונג געבען ווייל דורך די צוויי וואכען וואס
אביגדור'ל איז אנטלאפען פון משוגעים הויז, האט מען
איהם דא נישט געזעהן, נור היינט האב איך געהערט
פון אפויער אז ער געפינט זיך נישט ווייט אין א וועלדעל
מיט א אינגעל, ווייל איך אז די וואלט שטענדיג זיין
ניכטער טאמער וועסטו איהם זעהן.

פיציע: מיט א יונגעל, וואס איהר? ר' שלום, אורא' מיט ביי-
נישדען! ווייל שוין 2 וואכען איז ביניש'לעל איז אוועק —
אוי ר' שלום עס ווערט מיר אויף קאלט, אפראסט געהט
מיר איבער'ן לייב.

שלום: פיציע געדענק, אז היינט איז איהר אז די רביצען איז
געשטארבען, אפשר צו לייעב איהר יאהרצייט וועט
אביגדור'ל קומען? ער איז אפילו משוגע, טאטע מאמע
דערמאנט מען זיך דאך, האב מיר אנומען נאכט, טרינק
וועניגער (אב).

פיציע: אנומען יאהר, געהט געוונדערטייט, אט דאס איז
אייד, אוי גאטניו, פאר וואס וואלען ארע יודען נישט זיין
אועלבע? אה, עס געהט מיר אויף איבער א פראסט
איבער'ן לייב! (טרינקט) (צינערעלע הונטער די קוליסען)

צינערעלע: טאטניו, עפען מיר אויף די טהור.

פיציע: אוי וועה, מיין צינערעלע! קום אריין צינערעלע, וואו איז
ערגעץ אסתר'ל?

צינערעלע: מיר זענען געזעסען אויף די רביצענ'ס קבר, מיר
האבען זיך אביסעל אויסגעוויינט, איך האב מיר אוי צו-
וויינט, אז איך האב גאר פארגעסען נישט בעמערקט אז
אסתר'ל איז געבען מיר נישטא, ווען נישט מאסקע דער
גרעבער וואל מיר געווען צופיהרען אהער וואלט איך
פערפריערן געווארען.

פיציע: וועה איז מיר! וואו איז זי אהין געקומען? (טרינקט.)
בלייב דא צינערעלע. איך געה אויפזוכען אסתר'לען (אב).

צינעלע: אוי וועה איז מיר! וועה איז מיר! הינט א יאהר
אז אביגדור'ל איז משוגע געוואהרען, (ווינט.)
(ווינט הינטער דו קוליסען פיאנע "ברוק")

(אויפטריט, אסתר'ל)

צינעלע: פאר וואס ביזטו אוועק פון מיר?
אסתר: (פערזונליך) דבורה'ניו, זיט מיר מוחל, איך מוז זאגן
איך האב איהם ליבע, וואס זאל איך טהון איהר וועט
נישט ביז זיין, נון! דבורה'ניו נעמט מיר ארום.
צינעלע: אסתר'ל שוועסטער'ל! וועה איז מיר, דער קאם
איז איהר אונז העם, אוי אסתר'ל רעד צו מיר, דאס בן
איך דאך צינעלע.

אסתר'ל: יאה דא קאנט איהר עס זעהן, דא אויפן הארצען,
איי ווי גוט (קישט וי) אוי ווי זיס, אי צינעלע דו האסט
איהם אויף ליבע, ער האט דין הארץ אויף צעבראכען
ווי מין הארץ.

צינעלע: אסתר'ל מין טייער אסתר'ל, מין הארץ איז מיר
אויף צעבראכען; הער אויף צו רעדען, נעהמסט מיר
ארום דין נשמה, (ווינט.) (אסתר'ל ווינט) "ברוק"

(אויפטריט חנה'ל דע.)

חנה'לע: ברר... א קעלט א צינעלע! אסתר'ל! א גוטע
בשורה, פויערען האבען דערצעהלט ביי אונז אין שענק
אז זיי האבען אויף דעם וועג פארהענדען אין שמאט,
בעגענענט 2 יונגלעך. דאס איז אוודאי ביינשעל מיט
אביגדור'לען, הערסט אסתר'ל! אביגדור'לע.

אסתר: (פערזונליך) הא!!... (ווי ש ארבעט.)

חנה'לע: אסתר'ל, אוי וועה צינעלע, אסתר'ל איז מויט!
אסתר'ל איז מויט.

(פארהאנג פאלט.) "פערזונליך" ס'ב דאס אונז ארעט.

צווישן דין מצבות ועהט מען אביגדור'ס פאטער און מוטערס מצבות
פיציע: (נראכענדיג.) אוי פע, פע, אזא יונג קינד איז שוין
טויט, אט דאס איז דאס לעבען! ערשט געלעבט, ערשט
געלאכט, און שוין ליגט מען אין דר'ער, אוי אפראסט!
ס'געהט מיר אויב איבער איבער'ן לייב! (טוינט) אוי
נאמיניו דו שפיעלסט זיך מיט דעם מענשעלע, ווי א
קעצעלע מיט א מיוועלע... אוי א פראסט! ס'געהט מיר
אויב איבער איבער'ן לייב (טוינט) וואס-זושע קאן מען
זיך העלפען? אז פיציע שמש איז געווארען א קברות
מאן, מעגן זיך שוין אלע בעגראבען! אוי א פראסט
געהט מיר אויב איבער איבער'ן לייב! (ווייל טוינט) ס'איז
נישט דא אין פדעשעלע (ווארפט דאס פלעשעלע) נו ס'ווערט
שוין טאג, און דא איז נישטא מיט וואס דין נשמה צו
דערהאלטען, איך וועל אריין-געהן אין מוחל אריין
(קריכט ארום פונם גרוב, געהט ארום דין קברים און רעדט.)
אהא, דעם רבינ'ס קבר! א וואוילער יוד געוועהן! און אט
דא ליגט דין רבי'צען, ביזט טאקע געוועהן א צדקה
געבערען, אבער נישט קיין עהרליכע... וואס? ווילסט
נישט ליידען דעם אמת? האב איך דין אין דר'ער,
(אב דינקס.)

(אויפטריט אביגדור'ל-ביינשעל, מ'ווינט פיאניסטא.)

צדק לפניו.

ביינישעל: אביגדור'ל, דאס איז אייער טאטענס און מאמענס
קברים.

אביגדור'ל: הא?

ביינישעל: אביגדור'ל, זיט שוין נישט צעמראגען, קוקט אייך צו,
צו אייער מאמעס קבר.

אביגדור: וואס טויט מיר?

ביינישעל: איהר האט דאך מיר געבעטען פיהרען אהער.

אביגדור: נאך וואס?

ביינישעל: איהר האט דאך הינט יאהר-צייט נאך אייער מאמען.

אביגדור: מין מאמען? קום ביינישעל, קום אוועק פון דאנען דא ליגען מענשען.

ביינישעל: אביגדור'ל רעד נישט אזוי פון מענשען.

אביגדור'ל: האסט רעכט, פון חיות דארף מען רעדען. ביינישעל דא ליגעט א מענש, דבורה אמאמע, דו האסט דאך א שוועסטער'ל אסתר? וואו איז זי ערגעץ? אסתר איז דין שוועסטער'ל יא, יא, האסט איהרע אויגען, איהר ויס שטייכעלעך איהר גוט הארץ, ביינישעל, ביינישעל, געה זעה וואס זי מאכט, אוי ווי איה וואלט זי געוואלט זעהן! זעהן זי און צוריקען צו מין קראנקער ברוסט! געה ביינישעל זאג איהר אז איה קום באלד צו איהר, איה וועל נאך א קדיש זאגען, געה ברענג מיר א מנין.

ביינישעל: אוי איז ער צומראגען, איז ער משוגע... איה קום באלד צוריק אביגדור'ל (אב) ווער מעסט מיט זיין שטעקען דאס קבר, ער לעגט זיך אנדער און וויינט ביים פאטערס קבר, הינטער די קנדיסען וויינט מען פארטא "צדק לפני יהוה" אביגדור הויבט זיך אויף, בעהאלט זיך אונטער א מצבה, אנעולם קומט מיט אמיטה. צלא ל שלום.

פיציע: (איבעראשט.) אוי מ'געהט שוין, מ'טראגט שוין אסתר'לען! וועה איז מיר! (מ'שטעלט אב די מיטה ביים קבר.) צלא: (וויינט.) אוי מ'האט מיר געקוילערט מין קינד, ר' פיציע איה האב אייך איבער געלאזט א געזונטע מאכטער און האב געטראפען אמיטע, אוי אסתר'ל אסתר'ל.

ביינישעל: (קומט און טאמערניו, ווער איז דאס געשמארבען? צלא: אוי דין שוועסטער'ל אסתר.

ביינישעל: מין שוועסטער'ל.

אביגדור: (קומט אפויצער צו דויפען אצווייט און שרייט אצווייטעלעך.) אוי... אסתר'ל מוידט!

צלא: דאס איז דער גולן וואס האט מיר געקוילערט מין קינד, געהט איהם צו פון דאנען.

אביגדור: איה בן דער גולן? איה? דאן וויסט ושע אז איהר און די גאנצע וועלט טאמער און מאמעס קענען נישט פיהלען פאר איהר דאס וואס איה פיהל יעצט, קיין טאטע מאמע האבען נישט אזוי געליעבט זייערע קינדער ווי איה אסתר'לען! קיין טאטע מאמע לאזען זיך נישט בעגראבען מיט זייערע קינדער איה אבער לאז מיה בעגראבען מיט איהר! יודען בעגראבט מיה צוזאמען מיט מין אסתר'לען! מיט מין אסתר'לען (שפרונגט ארען אין קבר.)

שלום: מין קינד, מין אביגדור'ל אזוי ווי גאט האט דיה צו געשיקט אהער, וויל איה אז דו זאלסט ערפילען מין בקשה. בן דער מהרה האט מען אויף איהר הארץ געפונען א צואה אין וועלכען זי בעט, אז אויב דו וועסט זיין איידער מען וועט זי מקבר זיין זאלסטו זי מקדש זיין... זי איז געווען א כשר קינד, און האט דיה אזוי געליעבט, אז אפילו נאכ'ן מוידט וויל זי זיין דינע.

אביגדור'ל: נו וואסווע שטעהט איהר? נו וואסווע שוויינט איהר? וועהט איהר דען נישט, ווי דאס בלייט ווארפט זיך מיר אין קאפ ארען? פיהלט איהר דען נישט ווי מין הארץ ווערט צושפרונגען! ווי ס'רוישט מיר אין מוח? נ'שנעל.

שלום. נו זאגשע, (אביגדור נעמט אפויצער איהר הענט, שלום נישט איהם אריינגעד.)

שלום: הרי.

אביגדור: הרי.

שלום: את.

אביגדור: את.

שלום: מקודשת.

אביגדור: מקדשת.

שלום: לי.

אביגדור: לי.

שלום: בטבעת.

אביגדור: בטבעת, (קר שפרינגט ארויס פון קבר רעסט וויך דעם
קאפ פאלט מוים) (ווען קר פאלט הויכט אן דאס באר
שטארקער צו ווינגען.) ברוך דין האמת.

פארהאנג.

ענדע

Ich bin ganz fern nach
so viel Jahre in der Stern
Kugel, was in die

Butter und in die
Stille von

אדעסא

Книж. магазинъ Т-ва „Централь“, Варшава, Новоліпки 7.
Buchhandlung der Gesell. „Central“, Warschau, Nowolipki 7.